

● ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ● ΕΤΟΣ Ι ΑΡ. ΦΥΛ. 110—109 ΜΑΪΟΣ 1987 ● ΙΩΑΝΝΙΝΑ ● ΛΟΡΔΟΥ ΒΥΡ ΩΝΟΣ 21 ●

ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΕΧΝΙΚΗ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ

ΖΑΓΟΡΙΑΚΑ

1. Στο τμήμα της 45ης επαρχ. οδού μεταξύ παλιάς διακλάδωσης Κήπων — Κουκουλίου και 200 μ. περίπου μπροστά από τους Κήπους υπάρχει άμεσος κίνδυνος, λόγω της επερχόμενης διάβρωσης του εδάφους από τις καιρικές συνθήκες (παγετός, βροχή, ζέστη) κατάρρευσης των τεραστίων βράχων που υψώνονταν στην αριστερά πλευρά του δρόμου.

Η Δ/νση Τεχνικών Υπηρεσιών της Νομαρχίας άς λάβει υπόψη της το παραπάνω θέμα και προβεί στις δέουσες ενέργειες για την κατεδάφιση των αποκολλημένων από το έδαφος βράχων, πριν θρηνήσουμε κάποια θύματα, γιατί η πτώση αυτών στο κατάστρωμα του δρόμου, αναμένεται από στιγμή σε στιγμή.

2. Τέλη Απριλίου, έγινε σκυρόστρωση σε ορισμένα τμήματα του δασικού δρόμου Ριζανών. Το χαλίκι που έριξε ο εργολάβος εκτελέσεως του έργου είναι τόσο χονδρό και η διάστρωση του δρόμου τόσο πρόχειρη και κακότεχνη, που είναι αδύνατο να διέρχονται απ' εκεί μικρά αυτοκίνητα. Ρωτούμε την αρμόδια υπηρεσία της Νομαρχίας δεν θάταν καλύτερα να έβαζαν όρο σε τέτοιες δημοπρασίες, που να υποχρέωναν τον ανάδοχο εργολάβο του έργου να περνάει το φυσικό χαλίκι που ρίχνουν από τις κοσκινίστριες που προβλέπονται γι' αυτόν το σκοπό, για ν' αποφεύγεται έτσι η σκυρόστρωση των δρόμων με άχρηστο σε ποσοστό περισσότερο του 20ο)ο χαλίκι; Και ακόμα να προβλέπεται μετά τη διάστρωση του χαλικιού να ακολουθεί οδοστρωτήρας — πατητήρας, για πιο σίγουρη και αποτελεσματική εκτέλεση του έργου; κι άς γινόταν λιγότερα χιλιόμετρα σκυρόστρωση.

— ● ★ ● —

ΤΟ ΟΔΙΚΟ ΜΑΣ
ΔΙΚΤΥΟ

Μόνιμο αίτημα στο Ζαγόρι η προβληματική κατάσταση του οδικού δικτύου, που οδηγεί σε χωριά μας.

Υπάρχουν τμήματα, όπως

Άγιος Αθανάσιος Ασπραγγέλων — Μπαλτούμα, που ο επαρχιακός δρόμος βρίσκεται σε απαράδεκτη για την εποχή μας κατάσταση και ούτε μέχρι το 1990 δεν προβλέπουμε ουσιαστική βελτίωση. Ιδανικός χώρος, για τουριστική αξιοποίηση στο Νομό μας, που έχει εγκαταλειφθεί και ερημωθεί.

Τρία από τα γραφικότερα χωριά μας, Λάϊστα - Βρυσόχωρι - Ηλιοχώρι πλημμυρισ. από πεύκα έλατα και χρυσαφένιες το φθινόπωρο οξυές που τροφοδοτούν την οικονομία μας με μεγάλες ποσότητες ξυλείας θα συγκέντρωναν μεγάλο αριθμό τουριστών. Δεν συμπεριλαμβάνονται στο βραχυπρόθεσμο πρόγραμμα της Νομαρχίας.

Ο δρόμος που θα ένωνε το Κεντρικό Ζαγόρι με το Δυτικό (Τσερβαροσουδενά - Αρίστη και Βίγλα για να ενωθεί με το δρόμο Κόνιτσας) δεν απασχόλησε ποτέ τη Νομαρχία. Όπως και αυτός Βρυσόχωριου - Πάδες που θα ένωνε το Ζαγόρι με τα χωριά της Κόνιτσας. Δύο δρόμοι που θα εξυπηρετούσαν τον τουρισμό Ζαγορίου και Κόνιτσας.

Ο 45ος επαρχιακός δρόμος Κήποι — Δρόμος Ιωαννίνων — Θεσσαλίας, ο σημαντικότερος Εμπορικός και Τουριστικός δρόμος της περιοχής που η ασφαλτόστρωσή του προβλεπόταν πριν από 8 χρόνια, έμεινε στο χρονοντούλαπο. Όπως και η μελέτη της ένωσης του μεταξύ Μακρινού και Φλαμπουραρίου.

Για χωριά που κρίθηκαν «ως εξόχου φυσικού κάλλους», Δίλοφο ή που έχουν την καλύτερη πανοραμική θέα στο Ζαγόρι, όπως ο Βίκος (Βιτσκό) και το Βραδέτο δε διατίθενται λίγα εκατομμύρια για να μπορούν να τα επισκέπτονται όσοι επιθυμούν. Αυτά για να περιοριστούμε μόνο σε μερικά παραδείγματα που δείχνουν σε ποιά κατάσταση βρίσκεται το οδικό μας δίκτυο που η αξιοποίησή του θα βοηθούσε οικονομικά τα χωριά του

Ζαγορίου, αλλά και μεγάλο μέρος του Νομού Ιωαννίνων.

Ευχόμαστε όπως ο νέος Νομάρχης να μελετήσει την επικρατούσα στο Ζαγόρι κατάσταση οπότε θα διαπιστώσει πόσο ζημιώνεται η οικονομία της περιοχής.

— ● ★ ● —

ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΜΕΝΗ
ΠΑΡΑΛΕΙΨΗ

Με την απουσία του διευθυντή μας, οικονομικού υπεύθυνου του περιοδικού μας, παρατηρήθηκαν, ολίγες ευτυχώς ελλείψεις στην ενημέρωση των εισφορών, δωρεών κ.ά.

Για τη θεραπεία της παράλειψης, παρακαλούμε όσους μας έστειλαν εισφορές, δωρεές κ.ά. και δεν είδαν το όνομά τους καταχωρημένο στις στήλες του περιοδικού, να μας το γνωρίσουν ώστε να ενημερώσουμε τους λογαριασμούς τους.

Γι' αυτή την ανωμαλία ζητούμε να μάς συγχωρήσουν δεδομένου ότι εργασία έγινε από εθελοντές ερασιτέχνες.

— ● ★ ● —

T.V. και ΖΑΓΟΡΙ

Στο προηγούμενο φύλλο μας ο συμπατριώτης Α.Κ.Λ. με επιστολή του παραπονείται γιατί η ΕΡΤ 2 δεν καλύπτει το Ζαγόρι.

Δυστυχώς οφείλεται στην αδιαφορία των υπευθύνων της ΕΡΤ 2, που θεωρούν τους αγρότες των ορεινών περιοχών, σε Β' κατηγορία ελλήνων, ξεχνώντας την καταγωγή τους.

Ύστερα από ενέργειες του περιοδικού μας, τόσο στα Γιάννινα όσο και στην Αθήνα κάποιος υπεύθυνος για να μας ξεφορτωθεί προφανώς, μάς πληροφόρησε ότι ο αναμεταδότης Δεματίου έχει υποστεί βλάβη ένα δε ανταλλακτικό έχει παραγγελθεί στο εργοστάσιο. Ανακριβής πληροφορία, γιατί στα δύο χρόνια, που πέρασαν ήταν δυνατόν να έλθει

το ανταλλακτικό όχι μόνο από το εργοστάσιο, αλλά από τό... διάστημα.

Ελπίζουμε ότι κάποτε, κάποιος θα μάς θυμηθεί, γιατί άς μην το ξεχνούν, η T.V. για τα ορεινά χωριά είναι η μόνη ψυχαγωγία των κατοίκων και το ισχυρότερο φάρμακο κατά της χαρτοπαιξίας.

Με την ευκαιρία επαναλαμβάνουμε την παράκληση όπως τοποθετηθούν αναμεταδότες στις εγκαταστάσεις αναμετάδοσης ΕΡΤ Ασπραγγέλων και Διλόφου, που καλύπτουν μεγάλες περιοχές. Η δαπάνη θάνα μικρή δεδομένου ότι οι κτιριακές εγκαταστάσεις και η παροχή ρεύματος έχουν ήδη καλυφθεί.

— ● ★ ● —

ΜΟΝΟ ΔΙΑΛΟΓΟ

Από τις επιστολές μερικών οικολόγων που δημοσιεύθηκαν στο περιοδικό μας, ζητείται όπως ο ορεινός όγκος της Τύμφης μείνει στη φυσική του κατάσταση. Υπάρχουν δηλαδή κάποιοι «φυσιολάτρες» που ενδιαφέρονται μόνο για το φυσικό περιβάλλον και περιφρονούν τον ανθρώπινο παράγοντα ενώ μπορούν, εάν ενδιαφέρονται, να προβούν σε προτάσεις ώστε να βρεθεί ένα πρότυπο ανάπτυξης προσαρμοσμένο στις ιδιομορφίες της περιοχής και όχι να ακολουθούν την εύκολη λύση της μη αξιοποίησης που όπως αποδείχτηκε μέχρι σήμερα αργά αλλά βέβαια, θα εξαφανιστεί η υπάρχουσα πανίδα και χλωρίδα.

Η συγκέντρωση των απόψεων που αντικρούονται και η συζήτησή τους σε μία ανοικτή συνάντηση, όπως γράψαμε και στο προηγούμενο φύλλο μας, σίγουρα θα προκύψουν γόνιμα και θετικά συμπεράσματα για την ισόρροπη ανάπτυξη της περιοχής για το καλό των κατοίκων της.

Είναι έξω από την πραγματικότητα όσοι πιστεύουν ότι είναι αδύνατον να συνδυαστεί το περιβάλλον με την ανάπτυξη, δηλαδή οι ανάγκες της ζωτανής πραγματικότητας με τις αυξημένες ευαισθησίες των φυσιολατρών. Πόση άγνοια της σημερινής πραγματικότητας κρύβουν οι απόψεις

ΖΑΓΟΡΙΣΙΑ

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΤΟΥ Κ. Κ. ΒΑΡΩΚΑ

5. ΟΙ ΑΕΤΟΙ (καθιστικό)

Τρεις αϊτοί τρεις σταυραετοί στον ήλιο κουθεντιάζουν
Κλαίνε κι' τρεις τα ντέρτια τους και τα παρόπιά τους.
Ο ένας ήπια το κρασί του ζάλισε το κεφάλι
κι ο άλλος έχασε τα πλιά με όλη τη φωλιά τους,
κι ο άλλος παραγέρασε δεν θέλει να πετάξει.
Γυρίζ' αυτός που γέρασε και τους παρηγοράει:
— «Εσύ που έπιας το κρασί πιέ κι άλλο αν θές να γιάνεις»
Κι εσύ που έχασες τα πουλιά, πουλιά άλλα θα κάνεις.
— Τι κάνω εγώ που γέρασα, δε θέλω να πετάξω,
θλέπω τα πλάγια, τα ραδιά, τα σκέμια που κοιμόμουν,
θλέπω τις θρύσες πώπινα κρύο, γλυκό νεράκι
και τώρα ο μαύρος δεν μπορώ ν' απλώσω τα φτερά μου.
Κι άλλος αϊτός καθόντανε σε ριζιμό λιθάρι
κρατούσε και στα νύχια του ανθρώπινο κεφάλι
κάποια φορά το τσίμπησε και το συχορωτάει:
«Κεφάλι κακοκέφαλο, μωρέ κακό κεφάλι
σαν τί κακό να έκανες και σ' έχουνε κομμένο;
Αιτέ μου, σαν με ρώτησες θα σου το μολογήσω
— εγώ ήμουναι Κοτζιάμπασης κι έρριχνα τα δευτέρια
ρίχνω στους πλούσιους κανά δυό και στους φτωχούς πεντέξη
της χήρας της θαριόμοιρης έρριχνα δέκα πέντε.
Στους πλούσιους έπαιρνα σμιγρό και στους φτωχούς καθάριο
της χήρας της κακόμοιρης, με την ψιλή τη σίτα
της πήρα και την κόρη της να κοιμηθούμ' αντάμα.
Ελάτε δώ οι δυό αητοί και σύ θρέ μπκακιάρη.
Εσείς θγάλτε τα μάτια του κι εγώ να φάω τη γλώσσα.
Τέτοιο κεφάλι πούφτανε τέτοια πρέπει να πάθει

(Παράδοση): 6. Η ΑΠΙΣΤΗ ΓΥΝΑΙΚΑ

ΠΟΥΣΦΑΞΕ ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΤΗΣ

Τρίτη, Τετάρτη θλιωρή, Πέμπτη φαρμακωμένη
Ο Κώστας πάει στο σχολειό τα γράμματα να μάθει
Το καλοκαίρι ξέχασε γυρίζει να το πάρει.
Βρίσκει τη μάνα του αγκαλιά με Τούρκο στο κρεβάτι.
'Αχ μάνα μου τί έκαμες... Αφέντης θα το μάθει.
— Τί έκανα θρέ Κώστα μου κι αφέντης θα το μάθει;
Με ζάχαρη το γέλασε, μέσ' το κελάρ' το θάζει
σαν το αρνάκι τόσφαξε σαν το παχύ κριάρι.
Μα νά κι ο Γιάννος πόρχεται στον κάμπο καβαλλάρης
σέρνει αλάφια, πέριδικες κι αγρίμια ημερωμένα
— Καλώς σε θρήκα αγάπη μου κι εσένα και τον Κώστα
αλλά πού είναι ο Κώστας μας το μοναχό παιδί μας;
— «Ο Κώστας πήγε στο σχολειό τα γράμματα να μάθει»
Βιτσιά θαρρεί το γρίβα του, στο δάσκαλο πηγαίνει;
Καλή σου μέρα δάσκαλε, ο Κώστας μου πού είναι;
— Τρεις μέρες απεράσανε τον Κώστα δεν τον είδα.
Βιτσιά θαρρεί το γρίβα του στην στρίγλα του πηγαίνει;
«μωρή... πού είναι ο Κωσταντής, πού είναι το παιδί μας;
— Ο Κώστας πάει στη μάνα σου να παίξει να γελάσει.
Βιτσιά θαρρεί το γρίβα του στη μάνα του πηγαίνει:
Μάνα είδες τον Κώστα μου το μοναχό παιδί μου;

Τρεις μέρες απεράσανε τον Κώστα δεν τον είδα.
Βιτσιά θαρρεί το γρίβα του, στη στρίγλα του πηγαίνει;
«μωρή... πού είν' ο Κωσταντής, πού είναι το παιδί μου;
— Κάτσε να φάς, κάτσε να πιείς, κάτσε να κουθεντιάσεις
του θάζει πίττα από μπροστά, σηκώνει παραπίσω.
'Αν είσαι Τούρκος φάγεμε, κι αν είσαι αλαμάνος
'Αν είσαι ο πατέρας μου μή φάς και μαγαρίσεις
«Μωρή... τί λέει το ταψί, τί λέει το σηκώτι;
Ταψί είναι κι άς λαλεί, σηκώτι άς μπαλαίξει.
Απ' τα μαλλιά την άρπαξε την λιάνισε κομμάτια.

7. Ο ΞΕΝΟΣ ΚΙ Η ΚΟΡΗ (Ερωτικό)

Κόρη με τα ξανθά μαλλιά και με τα μαύρα μάτια
'Αχ! έλα δώσου μου το φιλή, τα δυό σου μαύρα μάτια.
— Ξένε μ' αν θέλεις φίλημα, κι αν θέλεις μαύρα μάτια
θάλε αράδες τα φλουριά, τριγύρω τα ρουμπίνια
και πάρτα κι έλα μιά θραδιά ένα Σαβδάτο θράδυ
θά πάν' η μάνα σν' εκκλησιά, πατέρας στ' αργαστήρι
τα δυό μ' αδέρφια στο σκολειό, τα γράμματα να μάθουν.
Τρία κρεθβάτια έχουμε τα τρία στην αράδα.
Στο πρώτο είναι η μάνα μου, στο άλλο η αδερφή μου
στο τρίτο το καλλίτερο κοιμάται η αφεντιά μου.
Αγάλια - αγάλια πάτησε μη σιέται το κρεθβάτι
μην καταλάθ' η μάνα μου η σκύλα η αδερφή μου.
Κι ο νιός θαριά επάτησε σείστηκε το κρεθβάτι.
Κι η μάνα της εξύπνισε κι από μακριά της λέει:
— Κόρη μου. Το κρεθβάτι σου τί σιέται, τί λυγίται;
— Μάνα, ψύλος με τσίμπησε στη ρόγα του θυζιού μου
κι έκανα να σιγυριστώ κι εσείστηκε το κρεθβάτι.

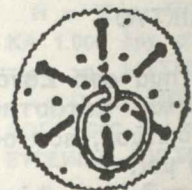
Ζαγοριακά

65 χιλιόμετρα μεγαλύτερη ο-
τη διαδρομή μέσω Βοβούσης
και 75 χιλιόμετρα μέσω Κοι-
της. Υπολογίστη επί πλέον
διαδρομή για σύνολο διαδρο-
μής 160 περίπου χιλιομέτρων.

Παρά τη σοβαρή αυτή δια-
φορά χιλιομέτρων, την εξήγη-
ση των κατοίκων και των
παραγωγικών τάξεων που βρι-
σκονται και εργάζονται στον
άξονα της διαδρομής Ιωάν-
νινα - Γρεβενίτη - Βοβούσα -
Γρεβενά και τα οφέλη που θα
είχε μιά αναξιοποίητη και γρο-
φική περιοχή όπως η Ανατ.
Ζαγόρι. Το Υπουργείο Δημο-
σίων Έργων δεν έδειξε το α-
παιτούμενο ενδιαφέρον για
τη βελτίωση της βατότητας
του υπάρχοντος οδικού δικτύ-
ου, αν και πριν από οκτώ χρό-
νια οι Νομάρχες Ιωαννίνων
και Γρεβενών ύστερα από κοι-
νούς ενέργειές τους στο κέντρο
έλαβον την υπόσχεση ότι το
έργο θα αποπερατωθεί στο
άμεσο μέλλον.

— ★ —
ΣΥΝΔΕΣΗ
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ —
ΔΥΤ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Η διαδρομή Ιωάννινα - Μέ-
τσοβο - Γρεβενά είναι κατά

Στο ανώνυμο λουλούδι της αυλής του σπιτιού μου

Να κάνω με συντομία τη γνωρι-
μία της αυλής μου. Είναι κι αυτή
120 χρόνων, όσο και η ηλικία του
σπιτιού μου. Τί έμεινε από το ξεκι-
νημά της το 1870. Η πλακοστρώσι-
α και το λιθόστρωτο μόνο. Οι πλά-
κες είναι οι ίδιες στη θέση από τό-
τε, καθώς και οι πέτρες στο λιθό-
στρωτο (γκαντερίμι). Αρκετές από
τις πλάκες έχουν πάθει ζημιές. Ό-
μως μένουν αμετακίνητες. Ο περίγυ-
ρος της αυλής έχει αλλοιωθεί ση-
μαντικά. Από χρόνια πολλά μιά συ-
κά, στην άκρη της αυλής έχει εκλεί-
ψει. Πώς την περιμέναμε, όταν εί-
μαστε παιδιά, να φθάσει η ώρα της.

— Δεν είναι ψύλλου τσίμπημα, μόν' είν' αντρός κουθέντα
κι ο ξένος εφοβήθηκε φεύγει κι αναστενάζει.

8. Η ΜΑΓΙΣΣΑ ΠΟΥ ΤΡΩΕΙ ΤΑ ΠΑΛΛΗΚΑΡΙΑ (μύθος)

Πέρα σε κείνο το θουνό το κρυφ' ανταριασμένο
εκεί ναι η μαύρη μάγισσα που τρώει τα παλληκάρια
κι ένα πρωί κάποια αυγή κι επίσημη ημέρα
νύχθηκε ρούχα ολόχρυσα, ξανθίζει τα μαλλιά της
και έλαμψε το πρόσωπο από την ομορφιά της.
Επήγε και κονάκεψε στις εκκλησιές την πόρτα
με τα μαλλιά της ξέπλεκα με θουρκωμένα μάτια.
'Ης χήρας γιός απέρασε που ήταν αντρειωμένος
— «Τ' έχεις, κόρημ' και θλίβεσαι και θαριαναστενάζεις;
— Γλέπεις εκείνο το δεντρί το αστραποκαμένο;
πώγει αντάρα στην κορφή και καταχνιά στη μέση;
«Το δαχτυλίδι μόπεσε η πρώτη μ' αρραβώνω,
κι όποιος θα μπει να μου το θρεί, άντρα θαλα τον πάρω».
— «Εγώ να μπώ, εγώ να θγάω, κόρη μ' να σου το θγάλω».
Σου ζήλεψα την ομορφιά γυναίκα να σε πάρω.
Πήγε και τον εκρέμασε να θρεί την αρραβώνω,
κι ήρθε τα φίδια σταυρωτά με τις οχιές πλεγμένα.
— «Τράβαμε κόρη μ' τράβαμε και τίποτε δεν θρήκα
εδώ είναι φίδια σταυρωτά με τις οχιές πλεγμένα
και μιά οχιά μαύρη οχιά κρατάει το δαχτυλίδι.
— Αυτού που μπήκες νιούτσικε, πίσω δεν ξαναθαίνεις
εγώ είμαι η μαύρη μάγισσα που τρώω τα παλληκάρια.
— Εσύ σαι η μαύρη μάγισσα πους τρώς τα παλληκάρια
Μα εγώ και ο γιός της αστραπής, θ' αστράψω να σε κάψω.
Φοβήθηκε την αστραπή και πίσω τον τράβαει.
Απ' τα μαλλιά την άρπαξε της κόβει το κεφάλι.

ΑΓΕΡΑ ΜΟΥ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΕ...

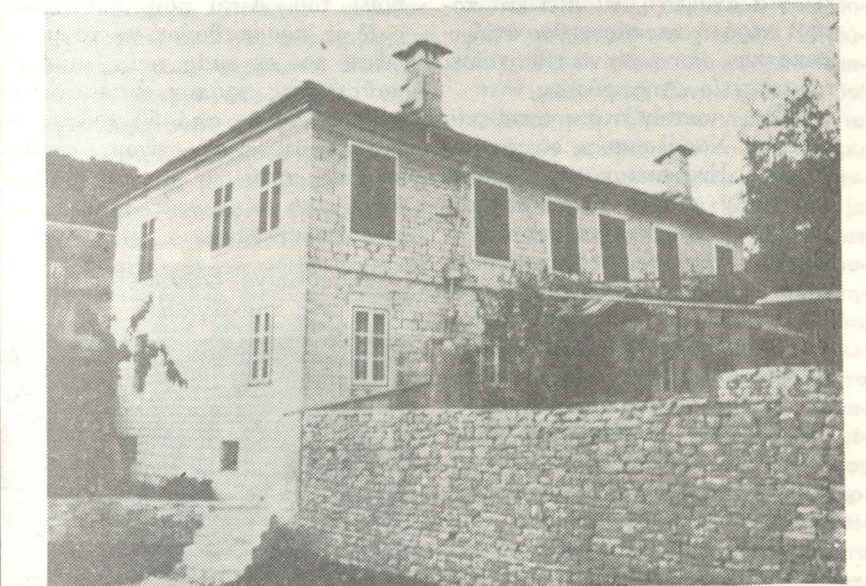
Αγέρα μου καλοκαιρινέ, για σύρε, για να σύρω,
μας ήρθε το ξημέρωμα, το άστρο της ημέρας,
πάν τα κορίτσια για νερό, κι οι όμορφες στο πλύμα,
παίρνω κι εγώ το γρίβα μου, πάω να τον ποτίσω...

Ανάθεμα που φύτευε...
Ανάθεμα που φύτευε το κλήμα στην αυλή σου,
και φούντωσε η πόρτα σου και δε μπορώ να γλέπω.
Έβγα στο παραθύρι σου κρέμασε τα μαλλιά σου,
και φτάσ' τη σκάλα ν' ανεθώ, σκαλίδια να πατήσω,
να σου φιλήσω το λαιμό με τη χρυσή ελιά σου.

σπιτιού. Άλλες στέγες παλαιότερων
σπιτιών περνούν τα 200 χρόνια. Το
υλικό της επαιφύσεως είναι το περίφη-
μο κορασάνι, που δεν είδα σε καμιά
εγκυκλοπαίδεια να αναφέρεται. Είναι
ένα ιδιότυπο μείγμα της εποχής που
ξεπερνάει τις ικανότητες και την αν-
τοχή πολλών ειδών τσιμεντών. Η ι-
διοσυστασία του ήταν χωρίς να μπο-

ΤΟΥ ΣΤΑΘΗ ΛΑΜΠΡΙΔΗ

ρώ να είμαι κατατοπιστικός σε πληρο-
τητα, ήταν κρόκος μεγάλης ποσότη-

τος αυτών με κεραμίδι τριμμένο και
άχυρο φιλοκομμένο. Και η στέγη ή-
ταν καγκελόφρακτη με σκέπαστρο κα-
τάλληλο και απλωμένο στις διαστά-
σεις και το χώρο επιφανείας που εκά-
λυψε αυτή (η στέγη). Όλα αυτά έλ-
λειψαν. Αμετακίνητα έμειναν όσο από-
τα συστατικά κάνουν τη στέγη βιώ-
σιμη με το κρυσταλλίνο βρόχινο νε-
ρό της που είναι, τόσο υγιεινό.

Όλα ο πανδαμάτορας χρόνια τα ε-
ξάλειψε και μόνο αναμνήσεις υπάρ-
χουν. Η κληματαριά με τα πολλά στα-
φύλια έχει πάρσει στις αναμνήσεις.
Σταύρος κατ' έμεινε αναλλοίωτος και
συμπεριφέρεται με τα 120 χρόνια, που
έχει στη ράχη του το σπίτι μου. Και
την τιμητική σ' αυτή κυρίως κάνου-
με με αυτό μας το σημείωμα.

Είναι το ανώνυμο λουλούδι, που
κάθε χρόνο την άνοιξη κάνει ανέλλι-
πα την εμφάνισή του.
Η βάση του είναι ο νεροχύτης της
κουζίνας του σπιτιού. Απλώνεται με
παραφύλαδες στο απάνω μέρος της
αυλής που σαν ενοχλητικές στο νο-
κοκυρίο του σπιτιού δεν αφήνονται
για ανάπτυξη. Η συστάδα με το κα-
ταπράσινο φύλλωμα και κατ' μικρά
λουλούδια σε χρώμα μώβ που ανανε-
ώνονται όλη τη θερινή περίοδο, ζει
και βασιλεύει. Είναι μοναχό το λου-
λούδι αυτό. Σε κανένα άλλο σπίτι
του χωριού δεν υπάρχει. Είναι συν-
φασμένο με την πορεία του σπιτιού.
Το βρήκαμε εμείς και συμπεριέμα-
στε που είμαστε πιά ηλικιωμένοι, το
ζούν τα παιδιά μας. Το απόχτησαν
και έζησαν μαζί του οι μεγαλύτεροι

μας, ο παππούς, οι γονείς, οι θείοι
(Ι. Λαμπριδής), τα μεγάλα αδέρφια.
Από τότε που χτίστηκε το σπίτι και
το ανώνυμο λουλούδι συμπορεύεται.
Να μὴν του αφιερώσουμε δυό λόγια;
Ήταν και μιά τριανταφυλλιά. Γέ-
ρασε και ξερόθηκε εδώ και λίγα χρό-
νια. Τα τριαντάφυλλα της είχαν μιά
θεϊκή μυρωδιά. Όλοι αγαπούμε το
λουλούδι, όλοι στην καρδιά μας το
έχουμε κι αν είχε κι αυτό λαλιά, πό-
σα θε μπορούσε να διηγηθεί. Μα
τους ανθρώπους του σπιτιού, τον
καθένα με τη δική του ιστορία φορ-

τωμένη με λογίων - λογίων καμρούς
και βάσανα.

Επάνω Σουδενά 9—8—86

ΣΤΑΘΗΣ Δ. ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ

Υ.Γ.: Μιά παράληψη ουσιώδης. Η αυ-
λή περιβάλλεται από τοίχο, λί-
γο σαν κάστρο, ξερολιθιά σκέτη που
κι αυτός μὴν αμετακίνητος και συμ-
πορεύεται με το σπίτι. Ελάχιστες ζη-
μιές έχει πάθει. Έχει η αυλή και δυό
μεγάλες πόρτες, αγέραστες κι αυτές
ως τώρα, που δείχνουν τα πρώτα ση-
μεία κάμψης.

ΤΡΕΙΣ ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΕΣ

Ήτανε της Ελλάδας η καρδιά
μιά λιμνοθάλασσα από δάκρυα
και κλέψαμε σπαρακτικό:
«Βοηθάτε να κατέβει απ' το Σταυ-
(ρό)».
Κι ήτανε και του Μπαύρον η καρ-
(διά)
μιά λιμνοθάλασσα απ' αγάπη
για τη λευτεριά.
Κι έλεε «θαρ' ρθώ».
Κι εκεί, στο Μεσολόγγι σταυρώ-
(θήκανε)
κι αγαστηθήκανε:
της λευτεριάς ο αρχοντογιός
και το Εικοσέην
και γίναν Ένα:
Μια λιμνοθάλασσα από φώς.

ΜΑΡΙΑ Ι. ΚΕΣΙΣΗ

Λ Α · Ι · Σ Τ Α

Είναι αλήθεια ότι ο Εκπολιτιστικός και Μορφωτικός Σύλλογος του χωριού μου Διάστα Ιωαννίνων έχει να παρουσιάσει πολλά έργα με τα οποία κατάφερε να αλλάξει την όψη του χωριού. Ένα από τα έργα τα οποία τελούνται τώρα έκαμε είναι το «Κιόσι» στην γραφική τοποθεσία 'Αγιος Χαράλαμπος. Με την διαμόρφωση του χώρου που θα γίνει εν συνέχεια και την εκ νέου κατασκευή της μικρής εκκλησίας θα δημιουργηθεί ένα ωραίο και ευχάριστο περιβάλλον. Ο κάθε επισκέπτης θα μπορεί τους καλοκαιρινούς μήνες να πηγαίνει εκεί για αναψυχή, να πει ένα ποτήρι νερό ή να πάρει ένα αναψυκτικό και από εκεί να θαυμάσει το μεγαλείο της φύσεως.

Είναι γνωστόν ότι η τοποθεσία «Άγιος Χαράλαμπος» είναι μαγευτική. Εντοπίζεται εις μικρήν απόσταση από το χωριό περίπου δύο χιλιόμετρα και μπορεί από εκεί να θαυμάσει τον ορεινόν όγκον της Τύμης, την Γαμφίλα με τις ομορφιές της και τα τοπία τα οποία δεν είναι κατώτερα από αυτά των Άλπεων. Μπορεί επίσης να διακρίνει μακριά την Αλβανία, σε κοντινή δε απόσταση το μικρό χωριό Ηλιοχώρι δουτυγμένο μέσα στο πράσινο, μέσα στα πεύκα, να θαυμάσει την γύρω περιοχή κατάντη από πύκα και έλατα, να ακούει τη γλυκερά συναυλία των πουλιών και να αναπνεύσει τον μυρωμένον αέρα από τις μυριάδες αγριολουλούδα. Εκεί αισθάνεται κανείς ότι εντοπίζεται εις άλλον κόσμον και δεν μπορεί παρά να αναφωνήσει μαζί με τον ψαλμωδόν «ως εμεγαλύνθη τα έργα σου Κύριε, πάντα εν σοφία εποίησες».

Ἅγιος Χαράλαμπος: Μου ἔφερε στην μνήμη τα παιδικά μου χρόνια που ἦουν ένας μικρός μαθητής στο Δημοτικό Σχολεῖο, ἐδῶ καὶ 50 χρόνια θηκάμια τον αὐτὸν εἰμηνιστὸ δασκάλου μου Νικόλαο Δεδελέγκα ο οποίος ἀντιδιδάκτος κατάφερε νὰ γίνῃ δάσκαλος καὶ ὄχι μόνον αὐτὸ ἀλλὰ ἀσχολήθηκε καὶ με ἄλλα ἐργὰ πέραν του κυρίου ἔργου του δασκάλου μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ἡ μουσική.

Αυτή τη στιγμή τον γράφω αυ-
τά τα λόγια τον φέρνω εις την
μνήμη μου ζωντανά με το βιολί
του να παίζει τις γλυκειές νότες.
Προσπαθούμε να μας ψυχαγωγή-
σει και να ενσταλάξει μέσα μας
την αγάπη προς τα γράμματα και
την μουσική και εις πάν έρχον-
ται και ψηλόν. Τήρησε κατά
γενικήν ομολογίαν άριστος δι-
σκαλος και υπέροχος άνθρωπος.
Αυτός ο μικρός εις το Σώμα αλ-
λά μεγάλος εις το Πνεύμα και
την ζωήν άνθρωπος, μάς πήγαι-
νε εκδρομή που αλλού στον Άγιο
Χαράλαμπο, θαρείς ότι τον ενέ-
πνεε ο Άγιος, τραγουδώντας δι-
άφορα τραγούδια και εμείς οι
μικροί μαθητές τον κοιτάζαμε

στα μάτια θαυμάζοντας τον τρο-
πο που τραγουδούσε και έπαι-
νε τη βιολή του. Θυμάμαι ένα α-
ντα τραγουδία που τραγουδού-
σε ο ίδιος με μεράκι, δεν ενθυμι-
μαι βέβαια εάν ήταν δική του συ-
σθεση αυτό το τραγούδι, αλλά ο
τρόπος με τον οποίον τραγουδού-
σε και μαζί του όλοι εμείς τα πα-
διά, δημιουργούσε την εντύπω-
ση ότι το ζούσε το τραγούδι, τρα-
γουδούσε και έπαιξε με πάθος το
βιολί του. Αυτό που αισθανότα-
ν ο ίδιος προσπαθούσε να το μετα-
δώσει και σε εμάς τους μικρού-
μαθητές εις τρόπον ώστε αν κά-
πείρασαν πάνω από 50 χρόνια να
ενθυμώμαι τους στίχους αισθη-
νόμενος αυτή τη στιγμή θαθε-
ρη συγκίνηση φέρνοντας τους ει-
ς την μνήμη μου:

«Το δειλινό ξαπλώνεται
στης γῆς την αγκαλιά»

και τα πουλάκια πέταξαν
ψηλά μέσ' τη φωλιά.
Ο Γκιωνής από μακριά
μονότονα λαλεί
και μέσ' απ' τα φυλλώματα
ο γούλλος τραγουδεί

Το φῶς σε λίγο σβήνεται
το σκότος αρχινά
και η νυκτερίδα θιαστικά
εδῶ και εκεί πετά».

Αξίζουν θερμά συγχαρητήρια
εις τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον
τοῦ Συλλόγου δια τὸ ἔργον αὐτό
εἰς τὴν μαγευτικὴν αὐτὴν τοποθε-
σίαν «Ἅγιος Χαράλαμπος» εἰς
δὲ τὸ νεοεκλεγέν Διοικητικόν
Συμβούλιον εὐχάμαι υγιεῖαν καὶ
δύναμιν πρὸς συνέχισιν τῆς προ-
σπαθείας δια τὴν δημοσυργίαν
καὶ ἄλλων ωραίων ἔργων.

X. K.

Ο επιτάφιος στην Παναγία

Το ἀντάμωμα των Λαϊστινῶν στήν Καβάλα

Στην Καβάλα πραγματοποιή-
σε ο Μορφωτικός Σύλλογος «Η
Λάιστα Ζαγορίου» το αντάμωμα
των ξενητεμένων πατριωτών το
Σάββατο 25 Απριλίου. Στο παρα-
λιακό κέντρο «Κυριακός» παρευ-
ρίθηκαν γύρω στους 120 πατρι-
ώτες και είχαν την ευκαιρία να
ζητήσουν μία ωραία βραδιά. Συγ-
κηνηθήκε οι στιγμές της άφιξης
των πατριωτών που ξεκίνησαν α-
πό την Ξάνθη, τα Βαρέζια, τη
Χουσουνίολη, τη Δράμα, την Θεσ-
σαλονίκη, την Καστοριά και από

την Αθήνα οι οικογένειες των Γ. Καπέτσι και Τ. Ποάλα. Από την Καβάλα συμμετείχαν γύρω στους εξήντα πατριώτες. Τους συγκεντρωμένους καλωσόρισε ο πρόεδρος του συλλόγου καθηγητής κ. Ιωάννης Κογκούλης. Απευθυνόμενος στους πατριώτες τους ευχαρίστησε για τη συμμετοχή, ευχήθηκε πάντα ν' ανταμύνομε με υγεία και αναφερόθηκε στο εθνικό πνεύμα και το δημιουργικό χαρακτήρα του Συλλόγου. Στη συνέχεια έλαβε το λόγο ο

ο επίτιμος πρόεδρος του συλλόγου κ. Ιωάννης Βαρτζόπουλος, οποίος διαβεβαίωσε ότι θα συγχίσει με περισσότερη έμφυση την μεγάλη οικονομική βοήθεια που παρέδωσε στο Σύλλογο. Τέλος τους χαιρετισμούς πατριώτες χαιρέτησαν ο αντιπρόεδρος του Συλλόγου στην Ξάνθη κ. Αντώνης Παυλίδης και εκ μέρους της Δ. Δελφρότητας του Αθηνών ο κ. Πάριος Καπέτης.

Το γλέντι άρχισε με το επιρ-
πέζιο «καλό» αναμνηστικό
«Τον χορό άνοιξε, μέσα σε ζωη-
ρήτα και παρατεταμένα χειρο-
κνήματα των συγγραμμένων παρ-
τίων, περήφανα ο Γιώργης Μα-
τζίνας χορεύοντας τους «Παλιούς
Κλέφτες» συνοδευόμενος από-
τους Ι. Κοργκούλη, Ι. Βαγιάνη,
Λο και Ι. Πίνο. Οι παλιότεροι
Ξανιάησαν τ' αποκλάμασαν τον
ιταλιό καλού καιρού. Στη σπύ-
χηα το γλέντι ζωντάνεψε με δι-

και τρεις κυκλους χορού καθής και με άλλους που στήριζαν σε διάφορα τραπέζια. Τους παλιότερους συγκίνησαν οι νέοι χορευτές. Ηπειρώτικους σπασίσις ιδιαιτέρη αίσθησις προκαλέσθαι μαθητρία Δημοτικού σχολείου Εντυζία Χατζηλία (εγγονή Γ. Κεπετανίδη) ντυμένη στα Ζαγοράκια η οποία και κατέληξε όλους με τον ωρατάτο χορό.

Στο ανάκτομο παρενέβησαν δύο εκπρόσωποι του Δημοτικού Συμβουλίου Χρυσόστολος. Ο ένας ο Λαϊσινός Χ. Γκόρδης πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου ανακοίνωσε ότι ο Δήμος Χρυσόστολης θα δώσει το ποσό των πενήντα χιλιάδων δραχμών στο Σύλλογο για το ξεξέλιγμα Πνευματικού Κέντρου στη Διδυμίσσα, αναγνωρίζοντας την μεγάλη προσφορά των Λαϊσινών στην ανάπτυξη της Χρυσόστολης.

Το γλέντι έλειπε με επιταγή
ζα τραγουδιά που τραγουδούσαν
από το μικρόφωνο οι Γιάννης
Μπάτσης και Γιάννης Ζαμάνης
μέσα σε ανεπαρκήστις στιγμές
κενυρά και πατριωτικής έξαρσης.
Κατά γενική ομολογία η οργάνω-
ση του ανταμώματος ήταν άριστη
από όλες τις πλευρές χάρις στις
δύναμεις προσπάθειες των κατά τι-
πους (Δράμα — Εσθήνη — Κο-
βάλα) αντι προσώπων του νεού δι-
οικητικού Συμβουλίου (Ι. Κορ-
κούλης, Ι. Πίνιος, Μ. Παπαγιάν-
νης, Κ. Ράφης και Γ. Μπάτσης
ας). Στις δύο το γλέντι τελειώσαν
και οι στιγμές που αναμενόμε-
νοι του πατριωτών ήταν ιδιαίτε-
ρα συγκινητικές. Όλοι αλληλοε-

χονταν καλή ανταπόκριση και
χρόνου στην Ξάνθη να ξαναγεν-
τήσουμε με υγεία. Να υπογρα-
μίσουμε τέλος ότι το φετινό αν-
ταξίωμα ήταν το όγδοο στα δέκα
χρόνια λειτουργίας του Συλλόγου
στη Βόρεια Ελλάδα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΜΕΡΤΖΙΟΣ

Το ΖΑΓΟΡΙ μας

Η απελευθέρωσή μας από το χιτλερικό στρατόπεδο
"Φριζάκ," της Γερμανίας

Εκατόν πενήντα περίπου Έλληνες αξιωματικοί, όμηροι και αξιωματικοί, όπως ο αντιστράτηγος Κ. Μανέτας, οι υποστράτηγοι: Καφάτος και Βραχνός. Οι Ηπειρώτες: Ο συνταγματάρχης πεζικού Παπαβασιλείου, ο αντισυνταγματάρχης πυροβολικού Χρηστοβασιλείς, ο αντισυνταγματάρχης Χωροφυλακής Λάζος, ο ήρωας Καλαμάκι ταγματάρχης Κωστόκης, ο ταγματάρχης πεζικού Τζιμογιάννης, ο καθηγητής των θρησκευτικών Οικονόμου, ο φιλόλογος Παπακούλας, ο δικηγόρος Γιώργης Μπέλος κ.ά., αφού επί πέντε ολοκληρωμένα χρόνια ταπεινωρηθήκαμε σε διάφορα στρατόπεδα της Ιταλίας και της Γερμανίας, το τέλει του πολέμου — άνοξη 1945 — μάς βρήκε στο στρατόπεδο «Φριζάκ» της Γερμανίας, καταχωριασμένο σ' ένα πευκόδασο, εξήντα μόλις χιλιόμετρα ΒΑ του Βερολίνου.

Σ' αυτό το συρματοτριγυρισμένο
στρατόπεδο, με τις ολοτρόγυρα πυρ-
γοσουπιές, περιμέναμε με καρδιοχτύ-
πι κι ανείπωτη χαρά τους απελευθε-
ρωτές μας.

Οι μέρες περνούσαν κι οι ελπίδες μας μεγάλωναν. Ο παρόνομος ραδιοδότης του Στρατοπέδου, από την κρίση του, όλο κι ευχάριστα νέα φέρουσε στον αιθέρα: «Ο Σοβιετικός Στρατός σαρώνει τις τελευταίες ορδές του Χίτλερ και προχωρεί ακάθεκτος προς το Βερολίνο». «Οι Αγγλοαμερικανοί ανακατέλαβαν το Βέλγιο και προχωρούν προς Έλβαν». Τα ευχάριστα αυτά νέα μας έδιναν κουράγιο, αναπτύσσαν τις ελπίδες μας και σίγχωναν διψευδών τις Χιτλερικές εφημερίδες που καθημερινά κι επίσημα διέδιδαν, πως απ' ώρα σε ώρα αναμένεται η σύγκρουση ανάμεσα στους συμμαχούς.

20 του Απριλίου. Παρατηρήσαμε πως η φρουρά του στρατοπέδου μας λήθοσεν. Μονάχα ένας φρουρός γυράφανε σαν μαντρόσκυλο το στρατόπεδο κι άλλος ένας σαν κούκος στέκονταν βλυσουρός ψηλά με μακιοποίηση. Την ίδια μέρα ο διοικητής του στρατοπέδου μας πρότεινε να μας μεταφέρει προς τη Δύση. Αρνήθηκαμε. Ύστερα από δύο μέρες ένας Γερμανός συνταγματάρχης κάλεσε στον στρατηγό Κ. Μακίτα — επικεφαλής των ελλήνων — να τον πρότεινε και πάλι τη μεταφορά μας προς τη Δύση. Αρνήθηκε κατηγορηματικά. Κι όταν ο συνταγματάρχης του είπε πως οι Ρώσοι όταν φτάσουν θα σάς σφάζουν, του έδωσε την απάντηση: «Αφού μέχρι τώρα δε μας έσφαξε κανένας δεν φοβούμαστε να μάς σφάζουν οι Ρώσοι που είναι σύμμαχοί μας».

Η αποφασιστικότητα μας έκανε
πάλι τους Γερμανούς να παραιτη-
θούν από το σχέδιό τους. Καταλά-
βαμε πιά πως φάλαγγα των Σοβιετι-
κού Στρατού προελαύνουν και προς
την περιοχή μας.

25 του Απριλίου. Το πρώτο μπου-
μανοπιά των κανονιών — άγγελος
επιδοφόρος — έφτασε στο στρατό.

τόπεδό μας. Και μέρα με τη μέρα, όλο και δυνατόν, όλο και γινότανε βροντερότερο, όλο και κοντοζύγηνε. Η λευτεριά άρχισε να χτυπάει τα συρματοπλέγματα μας.

Το 28 του Απριλίου, Σούρουπο. Πολύ άρθμος Γερμανικός Στρατός έσπασε γύρω από το στρατόπεδο αντιεργοπορικά πυροβολά και δεξιά και αριστερά από τη δημοσιά, που περνούσε δίπλα από το στρατόπεδο και σε απόσταση μόλις 100 μέτρα από μας, τοποθετήσαν βαριά πυροβόλα. Τη νύχτα τα κανόνια άρχισαν να μουγκρίζουν και να τραντάζουν τις ξύλινες παράγκες μας.

ΧΡΟΝΙΚΟ Γιώργη Καρατζιά

Τι 26 του Απριλίου. Χαράματα! Τρεις «σφήκες» — τέτοιο παρατσούκλι δώσαμε στα μικροσκοπικά αεροπλάνα — ανήχυσαν του Σοβιετικού Στρατού — εμφανιστήκαν πάνω απ' το στρατόπεδο κι άρχισαν να ερευνούν με αξιοθαύμαστη επιμονή και επιδεξιότητα το γύρω χώρο. Τ' αντιαεροπορικά του εχθρού άνοιξαν πυκνά πυρά. Οι «σφήκες» αντί ν' ανσυμψιθούν, κατέβηκαν ίσια με τις κορυφές των πύκνων και με κάθετες εφορμήσεις μυδραλλιοβόλησαν μία — μία τις θέσεις των αντιαεροπορικών, επισήμαναν, όπως αποδείχτηκε αργότερα, τις θέσεις των πυροβόλων και χάθηκαν πίσω από τα πύκα. Δεν πέρασε μία ώρα κι από μακριά ακούστηκε βόμβος αεροπλάνων. Τα περιμέναμε με χαρά, να και με κάποιο φόβο. Θα ξέρουν άραγε οι Σοβιετικοί αεροπόροι πως ανάμεσα στο Χιτλερικό κτήνη ζούν κι αγενεστά δεσφύμετες! Έφτασαν! Νάτα! — ακούστηκε μία φωνή και είδαμε ένα σμήνος από εροπλάνα μάχης πάνω από το στρατόπεδο. Τ' αντιαεροπορικά άνοιξαν λυσασμένα πυρά. Τα αεροπλάνα δίχως άρηγτα άρχισαν να αλωνίζουν με σπαστήματα ακρίβειας

να ριχθούν, να αποκτήσουν απήχηση
το θανατερό φορτίο τους στις θέ-
σεις των πυροβόλων. Ο καπνός από
τις εκρήξεις των μικρών βομβών
τύπου καλαθιού — κοκουλίσων —
το μικρό μας στρατόπεδο. Αφού
λείψαν τους λογαριασμούς με τα
κανόνια και τους κανονιέρηδες συν-
τάχθηκαν σε ημικύκλιο κι άρχισαν έ-
να - ένα να βουτάνε τη μούρη τους
στ' αντιαεροπορικά και στα πυροβό-
λα και να ξερονούν πάνω στους φρι-
τσίδες ένα ολόκρο ποτάμι από φω-
τιά κι αστάλι. Ώρουν να τελειώσε
το έργο της η πρώτη αυτή ομάδα
αεροπλάνων εμφανίστηκε η δεύτε-
ρη. Τη δεύτερη τη διαδέχτηκε η
τρίτη, η τέταρτη...

Γύρα από το στρατόπεδο μας κο-
λωση πραγματική και μέσα όσση π-
ληθινή! Απίστευτο! Ούτε ένα αερο-
πλάνο δεν έπεσε, ούτε μία σφαίρα
ούτε ένα κομμάτι σίδηρο δεν άγγιξε
το στρατόπεδο μας. Ο φόβος ξερι-
ζώθηκε ολότελα από μέσα μας και
τα πρόσωπά μας πλημμύρισαν απο-

χαρά και περηφάνεια. Θαυμάζαμε τους σοβιετικούς αεροπόρους που σώρωναν με τέτοια μαστοριά κι ακριβεία τους αιμοσταγείς εχθρούς της ανθρωπότητας κα: προφύλαγαν με τόση στοργή τους φίλους και συμμάχους τους. Τα κανόνια των εχθρών κείνη τη μέρα δεν ξανακούστηκαν να βάλουν. Μόνο τη νύχτα έριξαν μερικές οβίδες.

30 του Απριλίου. Τα χαράματα πά-
λι οι «σφήκες» πάνω από την οδόσή-
μας. Και πάλι ο βομβαρδισμός. Και
πάλι ολοήμερα ανελήξα γαζήνον-
ταν ο γύρω από μας χώρος. Σήμακα
όσοι απ' τους Γερμανούς σώθηκαν

λάκισαν χακιά στο δάσος. Εμείς ξεχυθήκαμε στην αυλή του στρατοπέδου και ξελλοίτο από χαρά χαιρετούσαμε τους αεροπόρους με τα μαντηλάκια και με τα δίκωχα στον αέρα. Είδαμε να μάς αντιχαϊρετάνε. Χαρά! Απερίγραπτη χαρά! Τέτια χαρά! Μόνον εκείνοι που τη στερήθηκαν για πολλά χρόνια μπορούν να νοιώσουν, όταν τους απαλοχστίδεύει με τ' ακροδάχτυλά της η Λευτεριά.

Κόντευε να νυχτώσει. Τ' αεροπλάνα αποσύρθηκαν. Νεκρική σιγή. Απλώθηκε παντού. Νόμισες πως μπόρα ήταν και πέρασε. Ξαφνικά έντρομοχτικό κανονίδι άναψε με μάς. Οι πευκοσκεπασμένοι λόφοι, πέρα από την πεδιάδα που απλώνονταν μπροστά μας και χωρίζονταν στα δύο από ένα κανάλι παράλληλο προς το στρατόπεδό μας, καίγονταν ολοκληρωτοί. Σε λίγο ακούστηκε καθαρά το κελαιδίσιμα των πολυβόλων. Νύχτωσε. Η μάχη άναψε για καλά. Αμέτρητες φωτοβολίδες άναβαν ψηλά στον ουρανό κι όπως κλάδωναν σαν μεγάλα πολύχρωμα φωτοδόχνηλα έδιναν σε όλη την περιοχή μία όψη φαντασμαγορική. Κατάλαβα με πως τούτη τη βροχή, ξημερώνοντας Πρωτομαγιά, κρινόνταν η τύχη της περιοχής και η δική μας.

«Κλείνουμε την πόρτα του στρατοπέδου και με τα όπλα, που κατορθώσαμε να μαζέψουμε από τους φυλαγμένους Γερμανούς, μία ομάδα οπλισμένη κι έπιασε το χαρβάκι στην είσοδο του στρατοπέδου. Πού ξέρει τι γίνεται! Το θερίο στο ψυχράγħημα δαγκώνει. Αποφασίσαμε να ανταποθούμε σε κάθε δολοφόνο ΕΣΣΕϊτή».

1 του Μάρ 1945. Πρωτί - πρωτί
το καμαναριό - παρατηρητήρι-
ων Γερμανών - της μικρής πόλης
που στέκονταν στους πρόποδες των
λόφων, τινάζονταν στον αέρα σαν
χαρτίνο πύργιο. Τα αεροπλάνα
βομβάρδισαν την πολίχνη κι άλλα
κονηρώσαν τους φυγάδες, που κά-
θε τόσο υπολούσκια - υπολούσκια
διέσχίζαν τον κάμπο και χώνονταν
στο δάσος. Πέρα στους λόφους τα
ντουφεκιά όσο πήγαινε κι αραίω-
νε. Οι οβίδες του Σοβιετικού Πυρο-
βολικού περνούσαν τώρα ψηλά πά-
νω απ' τα κεφάλια μας κοπαδιαστές.

Κυνηγούσαν πέρα από το στρατόπεδο μας τους σκούνους, που τρέχανε να σωθούν απ' το καυτό σίδερο των εκδικητών. Κατά το βράδυ φάνηκαν τα πρώτα Σοβιετικά τάνκς να κατεβαίνουν στη δημοσιά και να βάζουν κατά μήκος του δρόμου. Περιμέναμε να αγνιά. Ξαφνικά μία ανατίναξη δόνησε τις παράγκες μας και είδαμε τη γέφυρα του καναλιού να τινάζεται στον αέρα. Φεύγουν και οι τελευταίοι Γερμανοί. Νύχτωσε και πάλι. Μία παράξενη ησυχία απλώθηκε παντού. Ανάσα δεν ακούγονταν. Ακόμα και τα νυχτοπούλια τραγουδιέται απ' τη μπόρα του πολέμου είχαν εξαφανιστεί από το δάσος. Ήταν φανερό πως βρισκόμασταν στη νεκρή ζώνη. Κι όμως δεν ήτανε νεκρή. Είμασταν εμείς που περμέναμε να λαχτάρα τους ελευθερούς μας. Τα δευτερόλεπτα μετριούνται τώρα με ώρες και οι ώρες με χρόνια. Η απραξία μας φαίνονταν αώρες. Πολεμώντας να τακλώσουμε κανένα θόρυβο, κανένα περπάτημα, γίνιαμε όλο αυτιά. Κατά τις δέκα το βράδυ ακούστηκαν οι πρώτοι θόρυβοι. Σε λίγο έσχισαν το σκοτάδι, οι πρώτες σφυριές. Καταλάβαμε! Γίνεται η ανατιναγμένη γέφυρα. Κάθε σφυριά είναι και ένας χτύπος τηςκα ρδιάς μας. Κάθε καρφί και ένα βήμα προς την απελευθέρωση μας. Η ώρα περνούσε και τα σφυροκοπήματα όλο και αραιώναν. Πάνω στη σανιδόστρωση της γέφυρας νά τα πρώτα ποδοβολήτλια! Σε λίγο στη δημοσιά ακούγονταν καθαρά το τρόκ των αλόγων. Οι πρώτοι ανιχνεύτες πέρασαν. Δέν πέρασαν δέκα λεπτά κι ακούσαμε το μούγκρισμα των τάνκς. Οι ερπύστρες κυλούν με πάταγο στη δημοσιά, ακούγονται καθαρά τα βήματα των πεζικαριών, οι ροδές των αυτοκινήτων, το τρίξιμο των καρρών. Περνούν κάτω από τη μύτη μας οι ελευθερωτές μας και μεις δεν μπορούμε να τους χαιρετίσουμε, να τους αψίζουμε τα χέρια, να τους φιλησουμε. Έπρεπε να ζημειώσει. Το σκοτάδι δεν επιτρέπει στους νικητές να ξεχωρίσουν τους εχθρούς από τους φίλους.

Αυτή η νύχτα δεν είναι σαν τις άλλες. Είμαστε λευτερόι κι όμως δεν το πιστεύουμε. Αλήθεια, δεν θα τρυπάνε πια τα τμήματα των αυτιών μας οι βαβάρες κραυγές των Γερμανών! Δεν θα ξαναδούμε την άγρια κτηνώδη όψη των φουρουνιών! Αλήθεια έχουμε γλυτώσει από τα νύχια των τυράννων! Θα ξαναδούμε τους δικούς μας, τα προσφιλή μας πρόσωπα, την ομορφιά μας την πατρίδα! Απίστευτο! Κι όμως είναι αλήθεια. Ο Σοβιετικός Στρατός περνάει δίπλα μας νικητής και τροπαίουχος. Κρατήσαμε την ανάσα μας και περιμέναμε να ζημειώσει. Στο γλυκοχάραμα πολλοί πετοχάκηκε στη δημοσιά και με αλαλαγμούς χαράς και δάκρυα στα μάτια χαιρετούσαμε τους απελευθερωτές μας.

Πολυκατοικία

Στο 101—102 φύλλο των μηνών Αυγούστου — Σεπτεμβρίου στο περιοδικό το Ζαγόρι μας, διάβασα του Στέφανου Τζούφη τα περί πολυκατοικίας. Διάβασα τους επαίνους, το εγκώμιο που δεν ξέρω αν μου πρέπει να σου γράψω πως έγραψε. Πάντως δε θα πώ πως δεν κολακευτικά, δεν θα πώ πως δεν αισθάνομαι ικανοποιημένος σαν μούλεγεν πως είμαι Ζαγορίσιος και πως φροντίζω γι' αυτό, κολακεύομαι αγαπητέ Στέφανε σαν μικρό παιδί.

Πέραν όμως από όσα γράφεις πρέπει να σου γράψω πως εσύ τραβάς άλλο δρόμο κι εγώ άλλο, λές «η ιδέα μακάρι να ήταν πραγματοποιησιμη γιατί είναι περίοδος των ισχυρών αγελάδων και ότι χρειάζονται παράδεικ λπ. είχα γράψει πως όπως το Κράτος φκιάχνει τις εργατικές Κατοικίες στις πόλεις και ριμάζει τα χωριά έτσι να φκιάζει και την πολυκατοικία στα χωριά, μήπως τώρα την εποχή των ισχυρών αγελάδων δεν φκιάχνει Εργατικές Κατοικίες, έτσι να κάνει και την πολυκατοικία και όχι σε όλα τα χωριά, να κάνει σ' αυτά που είναι λίγοι οι κάτοικοι.

Για μια μελέτη βρισκω πως πρέπει να γίνει, δεν ξέρω αν φιλοτιμηθεί κανένας Ζαγορίσιος Μηχανικός να την κάνει, ως προς το Πολεοδομικό δεν ξέρω πως πιάνεται το θέμα πολυκατοικία. Μήπως νομίζετε πως θέλω να γίνει καμμία οικοδομή σαν αυτά τα τερατώδη κατασκευάσματα των Αθηνών και των άλλων πόλεων;

Εγώ έχω στο νου μου ένα διπατο σπίτι που να προχωρεί σε μήκος και σε πλάτος έτσι που να συμπληρωθούν 25—30 διαμερίσματα και γκαρσονιέρες, αν ένα Ζαγορίσιο αρχοντικό διαμορφωθεί με το πνεύμα της πολυκατοικίας, δηλαδή φύγουν οι κρεββάτες και τα χαϊτάρια, τα μαντζάτα και οι οντάδες, τεράστιοι χώροι, νομίζω πως λίγο που θα θέλει η πολυκατοικία.

Γράφεις να φκιάζει το Κράτος υδρεύσεις, δρόμους, γκαλντερία και τα δίκτυα του ΟΤΕ και ΔΕΗ και βέβαια πρέπει να τα κάνει αυτά που είναι δ.κ.η του υπόθεσης.

Γράφεις περί εταιριών ή Κοινοπρασιών που θα τις κάνουν οι Κοινοότητες. Στο βιβλιαράκι μου «Μερικές σκέψεις για τη σωτηρία του Ζαγοριού», σε φορέα που θα έκαμε αυτά που γράφω και μαζί μ' αυτά και την πολυκατοικία έβαλα την Εταιρεία, είδα όμως ότι με την Εταιρεία δεν γίνεται τίποτα και είναι δύσκολο να γίνει και γι' αυτό σκέφτηκα το Σύνδεσμο των Κοινοτήτων, ο οποίος όπως γράφεις «μιας ταλάνισε» εγώ όμως άλλο ξέρω και άλλοι είναι εκείνοι που ταλάνισαν τον Σύνδεσμο που τον έφεραν στη χρεοκοπία και πρώτα ήταν η κακοδιοίκηση και δεύτερα οι Δασοκτήμονες Κοινότητες που σαν αξιοποιήθηκαν τα δασικά προϊόντα δεν τον χρεάζονταν άλλο τον Σύνδεσμο.

Και για τα δάση που τα πήρε το Δημόσιο πραγματικά είναι πεδίο καρποφόρας και χρυσοφόρας μάχης, δέχομαι πως μία τέτοια μάχη δεν θα είναι άσχημη. Γι' αυτό το θέμα όμως υπάρχει και ένας άλλος δρόμος και αν δεν είναι πλατύς δρόμος, είναι μονοπάτι που βγάζει στο ποθούμενο αποτέλεσμα, δηλαδή όταν γίνει ο Σύνδεσμος και φκιάζει ένα εργοστάσιο ξυλείας, το εργοστάσιο αυτό ξύλα θα χρειαστεί και όχι τον πύλο του δάσους και τα ξύλα θα δοθούν στους Συνεταιρισμούς και οι Συνεταιρισμοί στο Σύνδεσμο, όπως και οι Κοινότητες.

Νομίζω πως όλοι μας γράφουμε και προτείνουμε γνώμες και σκέψεις το πως θα σωθεί το Ζαγόρι και για να σωθεί χρειάζεται να βρουν δουλειά οι ντόπιοι Ζαγορίσιοι.

Στο βιβλιαράκι μου γράφω, πως πρέπει να βρούμε δουλειά για τους ανθρώπους μας στον τόπο τους αφού τα ταξίδια δεν υπάρχουν πλέον και αν υπάρχουν φεύγουν και δεν ξαναγυρίζουν, μένουν στις πόλεις. Στο τέλος — τέλος άς αφήσουμε την πολυκατοικία γιατί ο ταύρος το κόκκινο πανί βλέπει και ορμά σ' αυτό χωρίς να σκεφθεί κανένας και λίγο παρακάτω σκαλώνει στην πολυκατοικία και τα απορρίπτει όλα. Άσε λοιπόν την πολυκατοικία και που λέμε να κάνουμε και αφού η Εταιρεία είναι δύσκολο να γίνει, άς γίνει ο Σύνδεσμος. Αντί λοιπόν να κάνουμε αγώνα, να δώσουμε μάχη για το δάση, να κάνουμε το Σύνδεσμο που έχω τη γνώμη ότι αυτό θα τα διορθώσει όλα.

Για τα Ζαγορίσια σπίτια που γράφεις προσωπικά, άρχισα να φκιάχνω κάτι, δεν ξέρω όμως αν αυτό θα δώσει δουλειά και σε άλλα χέρια εκτός από μένα.

Ο διάλογος τούτος που κάνουμε μαζί πρέπει να αποσκοπεί σε ένα και μόνο στόχο, στο πως θα βρούμε την πηγή με το αθάνατο νερό να πει ο άρρωστος μας για να μην πεθάνει και η πηγή και το αθάνατο νερό, είναι ο πόρος ζωής για τους Ζαγορίσιους, είναι να βρεθεί το μόνιμο και παντοτεινό μεριάτικο και έχω τη γνώμη ότι μόνο ο Σύνδεσμος Κοινοτήτων θα μπορεί σε πρώτο ξεκίνημα να δώσει κουράγιο στους ανθρώπους μας που κάθε μέρα χάνουν τις ελπίδες τους και απογοητεύονται.

Γράφεις πως ο Σύνδεσμος εξακολουθεί να απωθεί και δεν τραβεί. Τον Σύνδεσμο τον σπούδασα και ξέρω και τα καλά του και τα κακά του ξέρω πως δεν τραβεί κανένας όταν πληρώνει μία Κοινότητα το 25ο/ο από τα έσοδά της, γι' αυτό έγραψα πως πρέπει να αναμορφωθεί το Καταστατικό του Συνδέσμου και αντί του 25ο/ο να δίνουν οι Κοινότητες το 5 ή το 3ο/ο έτσι που να μην απωθεί κανένα, αλλά και να γίνει ο φορέας αγάπης και πηγή αστείρευτης εισόδου των κατοίκων του Ζα-

Ζαγορίσιες δραστηριότητες

ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΝΗΝΤΑΧΡΟΝΗ ΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΤΩΝ ΖΑΓΟΡΙΣΙΩΝ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

Πρίν και λίγες μέρες έφτασε εδώ στο χωριό μου το Κουκούλι ένα βιβλιαράκι από 48 σελίδες. Πρόκειται για ένα αρκετά πολύτιμο από πατριωτική άποψη έντυπο, γιατί αναφέρεται στα 50 χρόνια της πολιτιστικής και πνευματικής δραστηριότητας της Ένωσης των Ζαγορίσιων της Αθήνας και του Πειραιά. Με τη συμπλήρωση 50 χρόνων από την ίδρυση του λαμπρού αυτού Σωματείου μας στην Αθήνα, το Διοικητικό Συμβούλιο του οργάνωσε και πραγματοποιήσε στις 23 Νοέμβρη του 1986 σχετική εορταστική εκδήλωση στο Κινηματοθέατρο ΠΑΛΛΑΣ — ΑΘΗΝΩΝ. Κατά την εκδήλωση αυτή εκτελέστηκε το παρακάτω πλούσιο πατριωτικό πρόγραμμα:

1. Ομιλία του Προέδρου της Ένωσης κ. Κλ. Βλαδίκ για τα 50

γοριού μας. Έχω τη γνώμη πως θα τον αγαπήσουν το Σύνδεσμο όταν αυτός έρθει στην ευτυχή θέση να δίνει και όχι να παίρνει, τότε θα βεις πως θα αλλάξουν τα πράγματα.

Αλλά και γιατί να απωθεί ο Σύνδεσμος ο οποίος έκαμε τόσα που ποτέ δεν έγιναν στο Ζαγόρι, παρά την κακοδιοίκησή του και παρά τις στραβομάρες του.

Ο Σύνδεσμος εξ' άλλου άνοιξε τα μάτια στο Κράτος που τότε σκέφτηκε πως έχει κι αυτό δάση δημόσια και πως μπορεί να τα αξιοποιήσει τώρα που χτύπησε την πόρτα του ο Σύνδεσμος.

Το Κράτος έπρεπε να πληρώσει όλους τους δρόμους που άνοιξε ο Σύνδεσμος από το Καπέσοβο μέχρι το Γυφτόκαμπο, γιατί ήταν υποχρέωση δική του, κι ακόμα μπορεί να πώ, πως από τη Δοβρά ακόμα και δίωθε και εκεί έπρεπε να πληρώσει που τους δρόμους τους έκανε τότε ο Σύνδεσμος Τύμφης.

Τον Σύνδεσμο όπως και παραπάνω γράφω τον εσπούδασα, τον ξέρω, αφού πρὸς χάριν του είχα χρεωθεί σε όλα τα μαγαζιά πέρα από το Καπέσοβο και με τραβούσαν οι μπακάληδες και πόσα χρόνια δεν κοιμήθηκα στις σκληρές και πόσες φορές δεν κοιμήθηκα στο Μύλο στους Κουτσιανάνδες, κι αυτά μπορούν όλοι να τα διαπιστώσουν ρυθίζοντας αυτούς που δουλεύαμε μαζί.

Σεβόμενος το χρόνο του περιόδικού μας δεν θα γράψω άλλα για μένα και το Σύνδεσμο. Δάλογο κάνω, άς γράψουν κι άλλοι αν έχουν καμιά καλύτερη γνώμη, όχι απλώς πως δεν γίνεται τούτο και δεν γίνεται το άλλο, σαν δεν γίνεται τούτο πρέπει να προτείνουμε άλλο.

Ε. ΒΟΥΛΟΔΗΜΟΣ

χρόνια ζωής και δράσεις αυτής.
2. Προβολή ολίστης που ήταν σχέση με το Ζαγόρι.

3. Ολιγόλεπτη Κλασική Μουσική με το Κουαρτέτο του κ. Βασιλίου Καψάλη, Καθηγητού Βιολιού του Ωδείου Αθηνών.

4. Απαγγελία του ποιήματος του κ. Ζωρδούμη «Το Ζαγόρι» υπό της διδως Κουτρομπή.

5. Χορευτικό συγκρότημα από Ζαγορίσια κορίτσια με παραδοσιακές στολές και εγχώρια όργανα. Ο εκλεκτός συμπατριώτης μας (εμπό τις Νεγάδες), επίτιμος Γυμναστής, ιστορικός μελετητής του Ζαγοριού μας και συγγραφέας κ. Μανθός Οικονόμου, έχει αναλάβει και με εξαιρετική επιτυχία παρουσιάζει στο βιβλιαράκι αυτό την όλη διεργασία της εορταστικής εκδήλωσης. Πολύ σωστά και πετυχημένα την ηρωική πατριωτική και πολύ ενθαρρυστική προσφώνηση (ομιλία) του Προέδρου της Ένωσης κ. Βλαδίκ, ο οποίος με τρόπο γλαφυρό και διατυπωτικό παρουσίασε την από πολλή απόψεως ζηλευτή και επανειληπμένη της Ένωσης κατά τα 50 χρόνια της διαδρομής της. Ο κ. Βλαδίκ αναλυτικότερα αναφέρθηκε στη δραστηριότητα του Σωματείου αυτού κατά την πρώτη μέχρι το 1945 περίοδο και κατόπιν κατά τη δεύτερη περίοδο από το 1945—1955. Κατά πολύ καταπονητικό τρόπο ο κ. Βλαδίκας σημείωσε τους βασικούς στόχους από τις επιδιώξεις της Ένωσης και τα από τις ενέργειες των Διοικητικών Συμβουλίων θετικά αποτελέσματα. Όλα τα σημεία ήχτηκαν από τον κ. Βλαδίκ επαγωγικά, αναλυτικά και καταπονητικά. Κατά γενική ομολογία η ομιλία αυτή υπήρξε πολύ πετυχημένη και αποτελεσματική. Γενικά η επιτυχία της γιορταστικής εκδήλωσης υπήρξε εξαιρετική.

Την πολύτιμη αξία από ιστορική και πατριωτική Ζαγορίσια άποψη αυτού του βιβλίου συμπληρώνουν τα «προλογικά» στην αρχή και τα «επιλογικά» στο τέλος του κ. Μανθού Οικονόμου, που επιμελήθηκε την εκτύπωσή του. Του αξίζουν θερμά συγχαρητήρια. Κατά τον ίδιο τρόπο αξίζουν θερμά συγχαρητήρια και ο δικόστατος πατριωτικός έπαινος και στον κ. Πρόδρομο και το Διοικητικό Συμβούλιο της Ένωσης για την γιορταστική αυτή εκδήλωση. Η ευχή μας είναι πάντοτε ΜΙΑ και μεγάλη, η ευχή: Με καλά πάντοτε αποτελέσματα για το όμορφο και αγαπημένο μας Ζαγόρι να γιορτασθούν και τα εκατοντάχρονα του Σωματείου μας αυτού.

ΚΩΣΤΑΣ Π. ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ

Η Αναγνώσταινα

Επινόηση: Η Αναγνώσταινα δεν βιάστηκε από το «χουσμικιάρη» της, αλλά γλύτωσε την ατιμία από τον Ντίνο Κούμα ή Τάτα από τη Μπουλτζή.

Ο κ. Κ. Βαρζώκας στη σελ. 55 του εξαίρετικού βιβλίου του «Ζαγορίσια Δημοτικά Τραγούδια αναφέρει και ένα τραγούδι με τον τίτλο «ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ».

Το τραγούδι αυτό, που είναι παραλλαγή του πραγματικού, παριστάνει, ως «Κυρά Αναγνώσταινα την πεθερά, που δεν ανταποκρίνεται πρὸς την πραγματικότητα. Η ηρωίδα του τραγουδιού αυτού ήταν η νύφη, που ήταν σύζυγος του Νεγαδιώτη Αναγνώστη Σύρμα και όχι η πεθερά.

Ο κ. Βαρζώκας σε σημείωσή του γράφει και τα εξής: «Ο θιασμός της αρχοντοπούλας των Νεγάδων από τον χουσμικιάρη τους ήταν ένα φοβερό γεγονός για τους Νεγάδες. Οι προσετοί του χωριού τιμώρησαν δημόσια και παραδειγματικά τον θιαστή».

Τα γραφόμενα από τον κ. Βαρζώκα περί θιασμού της Αναγνώσταινας δεν αληθεύουν. Το τραγούδι αυτό αδικεί πάρα πολύ την κοσμοξακουσμένη Αναγνώσταινα, γιατί η παράδοση αναφέρει ότι αυτή ήταν ηθικωτάτη και εξετιμάτο πάρα πολύ από όλους για τον ενάρετο βίο της. Αλλά η Αναγνώσταινα είχε την ατυχία να έχει «σκύλα πεθερά» και «Εύα αντραδέλφη», που την μισούσαν πάρα πολύ και ήθελαν την καταστροφή της.

Η Αναγνώσταινα δεν θιάστηκε από το Χουσμικιάρη, αλλά γλύτωσε την ατιμία από τον Ντίνο.

Ο κ. Κ. Βαρζώκας και εγώ πρέπει να είμεθα υπερήφανοι, γιατί ένας κοινός πρόσπάππος μας γλύτωσε μία γυναίκα από την ατιμία.

Κατά τον Γ.Β. Σωτήρη — ο Κωνσταντίνος Τάτας ή Κούμας υιοτόμος στο επάγγελμα, κατάγονταν από τη Μπούτζη. Από τις δύο γυναίκες που πήρε είχε επτά παιδιά, Μιχαήλ Χαρίση, Ασήμω, Βασιλική, Σωτήριο, Νικόλαο και Ελένη. Μετά το θάνατο της πρώτης γυναικός του ήλθε στις Νεγάδες, όπου πήρε γυναίκα την Ελένη... (ο Γ. Σωτήρης δεν αναφέρει το επώνυμο).

Από τις θυγατέρες του Κων. Κούμα η μία πήρε άνδρα τον Κων. Κάσσο, η άλλη το Βανακούλη (ο Γ. Σωτήρης δεν αναφέρει το βαπτιστικό του όνομα και η τρίτη η Ειρήνη, μάνα του Γ.Γ. Σωτήρη τον εκ Λεφτοκαρυάς Φιλιατών Βασίλη. Ο Βανακούλης είχε τρία παιδιά, Γεώργιον, Δημήτριον και Ευστάθιον. Ο Γεώργιος Βανακούλης πήρε γυναίκα τη Χρυσούλα Καπρή, από την οποία δύο θυγατέρες τη Βικτωρία, τη μάνα του Κώστα Βαρζώκα και τη Φιλαρέτη, σύζυγο του Σκαμνελίτη δημοσιογράφου Φιλίππου Τριανταφυλλίδη.

Ο Γ. Σωτήρης στα Απομνημονεύματά του (σελ. 32) γράφει τα εξής: «...με τον εξάδελφόν μου Γεώργιον Βανακούλη συναντήσαμε τον συγχωριανόν και θεόν μας Κωνσταντίνον Κάσσον επιστρέφοντα εκ Κισνοβίου. Η συνάντησή αυτή έγινε το 1874 στο Γαλατά της (Κων)πόλεως, που γύριζα από τη Βλαχία. Στην «Ηπειρωτική Εστία» του 1953 έχει δημοσιευθεί η μελέτη μου: «Η Αναγνώσταινα» (δημοτικό τραγούδι. Αλλά δια να αποκατασταθεί η αλήθεια είμαι υποχρεωμένος να ξαναδημοσιεύσω ολόκληρη τη μελέτη μου αυτή και στο περιοδικό μας «Το Ζαγόρι μας».

ΜΑΝΘΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, Φιλολόγου

Η ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΙΝΑ

(Δημοτικό Τραγούδι)

Είς την σελίδα 16ην των «Ηπειρωτικών Σελίδων» του μηνός Οκτωβρίου 1952 δημοσιεύεται δημοτικό τραγούδι με την επιγραφήν «Το Παρυστράτημα» το οποίον παριστάνει την ηρωίδα του ως παρυστράτημένην. Το δημοσιευόμενον τραγούδι αδικεί πάρα πολύ την κοσμοξακουσμένην Αναγνώσταινα, διότι η παράδοση αναφέρει ότι αυτή ήτο ηθικωτάτη και εξετιμάτο πάρα πολύ από όλους δια τον ενάρετον βίον της, ο δέ αείμνηστος πάππος μας Γεώργιος Β. Σωτήρης εξιστορών εν ολίγοις εν τή ανεκδότω εμμέτρῳ ιστορίᾳ περὶ του Ζαγοριού και των χωρίων αυτού τα περὶ Αναγνώσταινας ε-παινεί την ηθικότητα αυτής. (1)

«Κακό ζακόν απώχετε εσείς οι Ζαγορίσιες τη νύχτα πάτε για νερό, τη νύχτα και για ξύλα. Σηκώθη η Αναγνώσταινα πως είπ' η πεθερά της τη νύχτα ζύμωσε ψωμί, τη νύχτα σύρε για ξύλα. Δε φταίς κύρ - Αναγνώσταινα, δε φταίς εσύ καυμένη μόν' φταίει η σκύλα πεθερά, η Εύα η ανδραδέλφη, που σούσαν νύχτα ζύμωσε, νύχτα σύρε για ξύλα και ζύμωσες και κίνησες στα Ριζιανά για ξύλα. Κι ο Καραμπέρης το σκυλί σου έκαμε καρτέρι στη Μάξια στο κρύο νερό στην κερασιά 'ποκάτω σου πιάνει το μουλάρι σου, θέλει τα μαύρα μάτια. Ψιλή φωνίτσα έρριξες, όσον κι αν ημπορούσες Πού είστε αδελφία χωριανοί, γλατώστε μ' απ' το σκύλο Ο Ντίνο την εγλύτωσαν από την ατιμία κι ο Δήμος με το Νικόλο δέσαν τον Καραμπέρη και δέροντας τον έφεραν μέσα στο μεσοχώρι κι ο κυρ - Σταθός επρόσταξε και τόκοψαν το χέρι».

Το τραγούδι της Αναγνώσταινας επαύθη κατά τας αρχάς του 18' αιώνος, διότι το υπ' αυτού περιγραφόμενον συμβάν κατά το 1812. (2) Της Αναγνώσταινας δεν διεσώθη το βαπτιστικόν της όνομα και ούτε από πού κατήγετο. Είς μικράν ηλικίαν υπαυδρεύθη τον εκ Νεγάδων καταγόμενον μεγαλ' γαιοκτήμονα εν Ρωσία Αναγνώστην Σύρμα. Αυτή η γαπάτα πάρα πολύ από τον άνδρα της, εξετιμάτο όσον ουδε μία άλλη, από όλους δια τας αρετάς της. Οι Νεγαδιώται κυριολεκτικώς την ελάτρευσαν. Εξαιρέσιν έκαμαν μόνον η πεθερά της και η ανδραδέλφη της, αι οποίαι την εμίσαν πάρα πολύ και προσεπάθουν με κάθε τρόπον να την κακολογήσουν και να την εξοντώσουν. (3)

Μίαν ημέραν του καλοκαιριού του 1812 η Αναγνώσταινα διετάχθη από τους οικείους της, ίνα μεταβή εις Ριζιανά και μεταφέρει ξύλα. Η ενάρετος νύφη υπήκουσε εις την διαταγήν και αφού έτακτοποιήσε τα εν τη οικία μετέβη μαζί με το μουλάρι της εις τα Ριζιανά.

Η οικογένεια του Αναγνώστη Σύρμα, όπως και κάθε οι κογένεια των Νεγάδων, κατά την εποχήν εκείνη, είχαν ως υπηρέτην ένα Καραμπέρην. (4) Ούτος ετρώθη από τα κάλλη της νεαρής κυρίας του — η οποία ήτο και πάρα πολύ ωραία — και εκαραδόκει κάθε στιγμήν να επιτεθεί κατ' αυτής και κορέσει τας κτηνώδεις όρρέξεις του. Είς τούτο δε καθημερινώς επέζετο και από τας κυρίας του, πεθερά και ανδραδέλφη της Αναγνώσταινας.

Επί τέλους δε ευρέθη η κατάλληλος δι' αυτόν περιστά-

σις, κατά την οποίαν η Αναγνώστρινα θα μετέβαινε δια ξύλα εις τα Ριζιανά. Δια τούτο την ημέραν **εβγήκεν από το σπύρι** κατά το μεσονύκτιον, προεπορεύθη της Αναγνώστρινας και κρυπτόμενος εις το παρά την Μάζιαν των Ριζιανών δάσος ανέμενε αυτήν.

Η Αναγνώστρινα ήλθεν εις την Μάζιαν και αμέριμνη εμάζεψε ξύλα, διότι δεν εφαντάζετο, ότι οι οικείοι του ανδρός της θα ώθουν τον δούλον των εις τοιούτον σημείον ώστε να σχεδιάσει επίθεσιν εναντίον της. Ξαφνικά ο Καραμπέρης επετέθη κατ' αυτής. Η Αναγνώστρινα αυφνιδισθείσα εξέβαλεν απελπιστικάς κραυγάς και εκάλει εις βοήθειαν. Ταύτας ήκουσαν οι παρά την Μάζιαν ευρισκόμενοι Ντίνος Κούμας, υλοτόμος, Δήμος, υπηρέτης του Καλαμανάκη και Νικολός, υπηρέτης του Χατζή — Γιαννούση. (5) Ούτοι έσπευσαν αμέσως και την απήλλαξαν από τον κτηνώδη θιαστήν, ο οποίος ίδεν επρόφθασε να κοράσει το αισχρόν πάθος του και αφού τον έδεσαν δέροντες τον μετέφεραν εις το μεσοχώριον των Νεγάδων, όπου κατά διαταγήν του Κύρ - Σταθάς, απεκόπη το δεξί χέρι του.

Ο Ίευστάθιος Ιωάννου — Κυρ - Σταθάς — λεγόμενος από όλους — εγεννήθη εις Νεγάδες κατά το έτος 1740 και απέθανε κατά το 1813. Ούτος ήτο απόλυτος άρχων των Νεγάδων. (6) ο δέ Αλή Πασάς τον εξετίμα και τον εσέβετο πάρα πολύ ένεκα των αρετών του και ένεκα των υιών του Αθανασίου και Ιωάννου, πρὸς τους οποίους όφειλε χάριτας, διότι συνέδραμον αυτόν οικονομικώς και ισχύοντες ούτοι εν Κωνσταντινουπόλει απήλλαξαν την Αλήν από κατηγορίαν που απεδόθη εις αυτόν. Μάλιστα δέ εις εξ αυτών ο Αθαν συνέβαλε χρηματικώς παρὰ τη Τουρκική Πύλη, εις το να διορισθεί ο Αλή Πασάς των Ιωαννίνων. (7)

Η οικία του Κύρ - Σταθά ήτο μεγαλοπρεπεστάτη και έκειτο πρὸς βορράν της κεντρικής εκκλησίας. Υπήρξε δέ και δικαστήριον, εν τω οποίῳ τελεσιδικίας εδικάζοντο παντός είδους υποθέσεις. Τὰς αποφάσεις αυτού τόσοι πολύ εσέβετο ο Αλής, ώστε εις τας εφεσιβάλλοντας αυτές πρὸς αυτόν απεκρίνετο. «Εἴπ' ο Κύρ - Σταθάς, ορέ Μπίρο κι είναι δικίον». 'Η το μέν ο Κύρ - Σταθάς αυστηρός, αλλά δικαιότατος ανήρ και κριτής αδέκαστος. Προσέτι και από άλλα χωριά πολλοί προσέτρεχον πρὸς αυτόν δια να λύσει τας διαφοράς των, διότι θεωρείτο δεύτερος Σολομών εις τας κρίσεις του. Δι' αποφάσεως αυτού και θανατικά ποινά εξετελούντο εις Νεγάδες. Από όλες τας αποφάσεις του Κύρ - Σταθά διεσώθησαν μέχρι σήμερα δύο εκ των οποίων μία είναι η ανωτέρω του Καραμπέρη, η δέ άλλη, η οποία είναι και θανατική, είναι η εξής: Κάποιος αθίγγανος, υπηρέτης οικογενείας εν Σκαμνελίῳ, μετέβαινε εις Φραγκάδες. Εἰς το παρά τον Άγιον Δημήτριον δάσος συνήντησε την υπηρέτριαν του Καραχασάνη, νεάνιδαν καταγομένην εκ Λεσινίτης, η οποία μετέβη εκεί δια να εύρει μανιτάρια. Ο αθίγγανος επετέθη κατ' αυτής και εκόρευσε τας κτηνώδεις ορμάς του. Η πράξις αυτή κατηγογέλθει εις τον Κύρ - Σταθά, ο οποίος διέταξε την σύλληψιν του θιαστού και τον απαγχονισμόν του εις το δένδρον, υπό το οποίον διεπράχθη το έγκλημα. Το δένδρον τούτο, ως και η παρὰ τούτο τοποθεσία ονομάζεται ακόμη και σήμερα «Γυφτοκρέμαστη».

Ο Κύρ - Σταθάς απέθανε κατά το 1813 και ο θάνατός του υπήρξεν αιτία δημιουργίας φατριών και διαιρέσεων εις Νεγάδες, ώστε ηναγκάσθη ο Αλή Πασάς να αποστείλει εκ Μπάγιας απειλητικήν επιστολήν πρὸς τους Νεγαδιώτας υπό χρονολογίαν 2 Ιουλίου 1817, δια της οποίας διορίζων διοικητάς των Νεγάδων τούς Γερογιάννην Τσίβη και Γεώργιον Καρακώσταν εχορήγει εις αυτούς απόλυτον πληρεξουσιότητα, όπως αυτοί ήθελον και να μή διδουν λόγον πουθενά ή μή μόνον εις αυτόν τον Αλήν, κανείς δε άλλος Νεγαδιώτης να μη αναμειγνύεται εις την διοίκησιν των Νεγάδων, διότι

θα τον φάει το φίδι το κολοθό, όπως εγράφετο εις την επιστολήν.

Απόγονοι του Κύρ - Σταθά είναι η οικογένεια των Γεωργιτσιάνων. Ακόμη και σήμερα αναφέρονται δύο τοπωνύμια, τα οποία έλαβον την ονομασίαν από τας κρήνας που εκτίσθησαν εις τοποθεσία από τους πρωταγωνιστάς της παρούσης ιστορίας, το πρώτον «Της Αναγνώστρινας» δηλ. η θρύς' τς Αναγνώστρινας (εκτίσθη κατά το 1790) και το δεύτερον «η θρύς' τ' Σταθάς» (εκτίσθη κατά το 1812). (8)

Αυτή είναι η αληθινή ιστορία της Αναγνώστρινας και του τραγουδιού αυτής.

Σημ. (1) Γεώργιος Β' Σωτήρης «Ολίγοι στίχοι περί Ζαγορίου Ηπείρου» 1937 στίχ. Σύμμα η Αναγνώστρινα η κοσμοζακουσμένη για την πολλή ευμορφία η συκοφαντισμένη και στίχ. 709 όλοι την Αναγνώστρινα την ήξεραν τμήμα.

(2) Γ.Β. Σωτήρης, ενθ' ανωτέρω σελ. 44 τούτο συνέβη κατά το 1812.

(3) Γ.Β. Σωτήρης ενθ' ανωτέρω σελ. 43.

Στίχ. 698: Εἰς τ' Αρζιανά την έστειλαν νύχτα να φέρε ξύλα.

Στίχ. 699: Ωμίλησαν το δούλο των αχρείο Καραμπέρη

Στίχ. 707: Η Εὐα η ανδραδελφή της τραγουδι έχει βγάλει

όλοι την Αναγνώστρινα την ήξεραν τμήμα

κι η ανδραδελφή έμεινε μόνον με την κακίαν.

(4) Καραμπέρης... δηλωτικόν περιοχής καταγωγής.

(5) Γεώργ. Σωτήρης, ενθ' ανωτέρω σελ. 44.

α) Γερωντίνος (Κων)νος Γ. Τσίτας ή Κούμας, πάππος μου, απλοϊκός και τίμιος ανήρ υλοτόμος το επάγγελμα.

β) Δήμος, υπηρέτης του Πέτρου Κώστα Πέτρου κοινώς Καλαμανάκη.

γ) Νικολός ή Κολιός, υπηρέτης του Χατζηγιαννούση. Ούτοι υπό την ηγεσίαν του Γερωντίνου μετέβησαν εις το παρά την Μάζιαν δάσος πρὸς εκκοπήν δρυϊνών ξύλων δι, επισκευήν του διαδρόμου (ηλιακού) του συνδόντος τα μαγειρεία του Χατζηγιαννούση μετά της λοιπής οικίας, ακούσαντες δέ τας φωνάς της Αναγνώστρινας προσδραμόντες απήλλαξαν αυτήν του κτηνώδους βιαστού μή προφθάσαντος να κακουρήσει επ' αυτής. Δέσαντες και δέροντες αυτόν έφερον εις Μεσοχώριον, όπου κατά διαταγήν του Κύρ - Σταθά απέκοψαν διά πελέκους την δεξιάν χείρα συνέβη τούτο κατά το 1812. Μαρτυρία Χρυσούλας Χατζηγιαννούση.

(6) Γ.Β. Σωτήρης, ενθ' ανωτέρω σελ. 37.

«Ο Κύρ - Σταθάς ο φρόνιμος, κριτήν εις τους Νεγάδες

διώρισεν Αλή Πασάς, για φόνους, για καυγάδες.

Έξευρε πούναι τίμιος κι αδέκαστος θα κρίνει

τους πάντας με ισοότητα και με δικαιοσύνη.

(7) Ευαγγελίδης Τρ. εν Ιστορία Αλή Πασά σελ. 101. Αλλά και τας αποτιμώμενας δαπάνας δια του εκ Νεγάδων Α. Σταθά καταβάλον πρὸς επίτευξιν τούτου διορισμού.

Γ. Σωτήρης ενθ' ανωτέρω σελ. 37.

Στίχ. 599: «εάν κανείς για τον Σταθά τ' Αλή παραπονέιτο

έλεγεν εἴπ' ο κύρ - Σταθάς, Μπίρο μ' κ' είναι δικίον.

(8) Τ.Γ. Σωτήρης ενθ' ανωτέρω σελ. 27.

Στίχ. 601: «Απόγονοι του Κύρ - Σταθά εἶν' οι Γεωργιτσιάοι

της εγγονής του τα παιδιά, όλα άνδρες σπουδαίοι.

(9) Λαμπριδ. «Περί των εν Ηπείρῳ Αγαθοεργημάτων Μέρους Α. σελ. 99

ΙΘΑΓΕΝΕΙΑ

Ταξιδεύουν τα ονείρατα, τα τρελλά ονείρατά μου. Ποιά σημαία στο πλοίο τους να (υψώσω, Τ' όνα ορθώνεται νέγρικο εγερέθιο Ταμ — Ταμ. Τ' άλλο ολόρθο παραθύρο πρὸς το φῶς της ειρήνης, κι εἶν' αυτό ο κυβερνήτης. Ένα τρίτο, κοιτάξε το, ολοπόρφυρο ρόδο με σταγόνα δροσιάς στην κορυφή. Είναι, λέει, η ιερή η πληγή κάθε μάγιστρα και το δάκρυ της μάνας. Μαύρα, κίτρινα, ολόλευκα τα τρελλά ονείρατά μου ταξιδεύουν μέσ στ' άπειρο. Ποιά ιθαγένεια τους πρέπει; ΜΑΡΙΑ Ι. ΚΕΣΙΣΗ

Η ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΟΡΕΙΝΟΥ ΟΓΚΟΥ ΔΥΤΙΚΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Ο ΑΜΑΞΙΤΟΣ ΔΡΟΜΟΣ ΠΑΠΙΓΚΟΥ - ΤΣΕΠΕΛΟΒΟΥ και οι (7) ...ΕΠΙ ΤΥΜΦΗΣ

υπό Νίκου Στάρρα

Κε Διευθυντή,

— Ιστορικό θα μείνει το 105ο τεύχος του θαυμάσιου περιοδικού μας «Το Ζαγόρι μας» που τόσο επάξια διευθύνετε, γιατί περιλαμβάνει στις στήλες του, το περίφημο κι όλοως ανεπάντεχο, ΜΑΝΙΦΕΣΤΟ, των επτά (7), ο ιστορικός αυτός και μαγικός αριθμός, άθελά μας, συνδυάζεται με τους επτά (7) επιδρομές επί Θήβας — το οποίο συνέταξαν και το δημοσίευσαν, λίαν συμπαιθείς ορειβάτες και που μ' αυτό επιτίθενται λαύροι, με μιά γλώσσα που πολύ απέχει από τους στοιχειώδεις κανόνες της δημοσιογραφίας, εναντίον της αξιοποίησως της Τύμφης μας, επειδή ημείς οι Ζαγορίσιοι και ειδικότερα ημείς οι Παπιγκιώτες, επιζητούμε κι αγωνιζόμαστε να την πραγματοποιήσουμε, με δυο μνημιώδη, μεγάλα, σοβαρά και αθάνατα αναπτυξιακά και πολιτιστικά έργα.

Πρώτα με τη διάνοιξη και κατασκευή αμαξιτού δρόμου από το ΠΑΠΙΓΚΟ, όπου έφθασεν ήδη η ασφάλτος, στο Ορειβατικό Καταφύγιο και από κει, στο Τσεπέλοβο, όπου θα ενωθεί με τον άλλον ασφαλόδρομο, Ιωαννίνων — Τσεπέλοβου — Βρυσοχωρίου και δεύτερα με την ίδρυση Χιονοδρομικού Κέντρου, στο Λαιμό Αστράκας — Παπίγκου, όπου είναι και το Ορεῦθ. Καταφύγιο Τύμφης. Τα δύο αυτά σωτήρια αναπτυξιακά έργα, είναι αλληλένδετα και τα μοναδικά για την επιβίωση και συγκράτηση στον τόπο τους, των συνεχώς διαρρεόντων κατοίκων πρὸς τις πόλεις, αλλά και χρήσιμα για όλον τον Νομό. Ο Νομός μας δεν διαθέτει, ούτε εκτεταμένους κάμπους, για περαιτέρω ανάπτυξη της γεωργίας, ούτε θιότοπους για αναπαραγωγή, ούτε θάλασσας, για να αξιοποιήσει και να εκμεταλλευθεί παραλίες και λιμάνια γι' αυτό πρέπει αλλού να στραφεί για να αναπτυχθεί, να μπορέσει να κρατήσει τους κατοίκους του. Πρὸς τούτο έχει μιά μεγάλη κληρονομιά, αναξιοποίητη ακόμα, τα απέραντα βουνοτάλλα για κτηνοτροφία, για υλοτομία και για απεριόριστη τουριστική δραστηριότητα. Η ΤΥΜΦΗ είναι ικανή να λύσει το οικονομικό πρόβλημα της περιοχής της και πιά πέρα, τουλάχιστον του Ζαγορίου, με την ίδρυση Χιονοδρομικού Κέντρου στο Λαιμό Αστράκας, εκεί που βρίσκεται το Ορειβατικό Καταφύγιο. Γι' αυτό σαν πρώτο Πλάνο, θάλαμε μαζί με όλους τους Ζαγορίσιους, την κατασκευή του αμαξιτού δρόμου. Αυτός ο δρόμος θάναη η βασική υποδομή για την ποικιλη ανάπτυξη, την συγκράτηση του πληθυσμού και την επιβίωση των μόνιμων κατοίκων και το κυριότερο υπόβαθρο, για την ίδρυση του ευλογημένου Χιονοδρομικού Κέντρου.

Η μεγάλη, η βασική, η αμετακίνητη διαφωνία μας μαζί σας κύριοι περιβαλλοντολόγοι, συνίσταται στο ότι, ημείς μὲν μιλούμε και ενεργούμε για την επιβίωση και συγκράτηση των κατοίκων, εσείς δέ τους θεωρείτε αμελητέα όντα και ητλημένα, τους παρακάμπτετε και δεν αναφέρετε ούτε μιά λέξη για το πῶς θα ζήσουν αυτοί οι άνθρωποι. Μιλάτε όμως πολύ για χλωρίδα, πανίδα, για κέδρους και κοινωνίες εντόμων, λύγκες για γύπες κλπ. Οι κάτοικοι τί θα γίνουν; Ημείς προσθεσούμε ότι όταν μείνουν οι κάτοικοι, θα προστατευτούν αποτελεσματικά όλα τα διάφορα όντα που ζούν εκεί, φυσικά κι αυτά που αναφέρετε εσείς.

— Εἶδα ότι το Μπουργιουντί σας αυτό, το προσυπογράφουν και τρεις οικολογοπεριβαλλοντολόγοι. Προφανώς τους πέρατε για να προσδώσετε στο γραφτό σας κάποια θάρρητα, κάποιο επιστημονικό κύρος. Έτσι στρέφετε την έπιθεσή σας, ενισχυμένοι και κατά του τοπικού τύπου, περι

λαμβάνομένου και του δικού μας περιοδικού «Το Ζαγόρι μας», επειδή κι ο τύπος συντάχθηκε με την ανάγκη κατασκευής του δρόμου και του Χιον. Κέντρου. Και τελευταία, σ' αλή αυτή την εκστρατεία, εἶδα στο ίδιο τεύχος το 105ο, ό τι σας κρατούν σεγκάντο — αρκετά όμως φάλλσο — ακόμα δύο Κύριοι, που παρουσιάζονται κι αυτοί αμύντορες της Παρθενιάς της Τύμφης μας, οι οποίοι με ασυνήθιστη οξύτητα θάλλουν Καταιγιστικά εναντίον μας, χωρίς κι αυτοί να μάς λένε λέξη, για το μέλλον των κατοίκων της εικοσάδας των χωριών της Περιφέρειας Τύμφης και του Δρυμού. Τους νοικοκυραίους αυτούς τί θα τους κάμουν και πού θα τους εγκαταστήσουν; Τί θα τους κάνετε αυτούς κ. Βοκοτόπουλε και κ. Σφήκα; — Και δεν σας έφθαναν αυτά τα κατορθώματα, ήτανε ανάγκη να επεκτείνετε την επιστράτευσή σας και σε είκοσι πέντε (25!!) αποδέκτες, οργανισμούς και ποικίλες Αρχές, στο εσωτερικό και στο εξωτερικό, (περιέργο πῶς λησμονήσατε τον ΟΗΕ), απευθυνθήκατε εσείς οι παντάξενοι απρόσκλητοι προστάτες της δικής μας Τύμφης, καί της δικής μας, που είμαστε ιδιοκτήτες γιατί έχουμε κληρονομική νομή και χρησικτησία αιώνων; Της Τύμφης πούναι η γενέτειρά μας, όπου ζήσαμε την παιδική και εφηβική μας αξέχαστη ηλικία μας, που σ' αυτή, κύριοι φιλοξενοούμενοι, ανδρωθήκαμε και που λαχταρούμε, τότε θα μπορέσουμε να πεταχτούμε στο ωραίο μας χωριό στο ΠΑΠΙΓΚΟ να δούμε την Αστράκα και το Λάπατο, ή τώρα που γίναμε συνταξιούχοι να πάμε εκεί να την αράξουμε μόνιμα στο πατρικό μας σπίτι, εκεί στον τόπο μας που έχουμε τους ιερούς τάφους των γονιών μας και όλων των άλλων δικών μας και που περιμένουν με ανεξάντηλη υπομονή να τους αναψούμε το ακοίμητο καντήλι ή έστω κι ένα μικρό κεράκι; Και καλείτε κ.κ. φιλοξενοούμενοι και παρείσακτοι, τους αλλοδαπούς και θεούς και δαίμονες κατά το δή λεγόμενο, να σας βοηθήσουν για να ματαιώσετε το δρόμο στον τόπο μας, μέσα στο κτήμα μας, μέσα στο στενότερο περιβάλλον μας; Αιδώς Αργαίοι.

Στο ίδιο αυτό 105ο τεύχος, σας απαντάει ολιγόλογα μὲν, αλλά ζουμερά, αποστοματικά και καυτά, ο γνωστός από πολλά χρόνια, πολύγραφος αγωνιστής, ρέκτης και με πολύ μυαλό νοικοκυρεμένο και τετράγωνο, θέρους Ζαγορίσιος φίλος κ. Στ. Στεργιάδης. — Ενδεικτικά σημειώνω την τελευταία φράση του, αρκεί αυτή: «Πρώτα οι Ζαγορίσιοι και μετά οι άλλοι».

Όμως ίσως μας πείτε: «Αγαπητοί Ζαγορίσιοι, ημείς είμαστε οικολογοπεριβαλλοντολόγοι κλπ. Με γιὰ σας με χαρά σας. Ασχοληθείτε με το έργο σας, με τις αμοιβαίες σχέσεις των οργανικών όντων του περιβάλλοντος καθώς και με τους νόμους που διέπουν τα βιολογικά φαινόμενα, με πρωτεραιότητα όμως, το κυριότερο έμβριον — οργανικόν όν, τον άνθρωπο. Και στη συγκεκριμένη περίπτωση, τον κάτοικο. Γνωστοποιείτε τις γνώσεις και τις ιδέες σας με ομιλίες, με διαλέξεις, γράψτε τες σε συγγράμματα, εκλαϊκεύστε τες με φυλλάδια, βάλτε τα στις βιτρίνες των βιβλιοπωλείων, κρεμάστε τα στα περιττερα, απ' όπου ημείς, άν τα βρίσκουμε ενδιαφέροντα, τα αγοράζουμε και άν σας χρειάζομαστε προσωπικά, σας καλούμε για περισσότερη και αναλυτικότερη... διαφώτιση. Από το σημείο όμως αυτό, αγαπητοί μου, μέχρι την απρόσκλητη, την αχαρκτήριστη και αυθαίρετη

Το ΖΑΓΟΡΙ μας

επέμβαση σας, να μάς επιβάλλετε να μην αξιοποιήσουμε το θουνό μας, με το δρόμο και το Χιονοδρομικό Κέντρο, αντίθετα από ότι γίνεται σε όλη τη λοιπή Ελλάδα και μάλιστα εναντίον της επιδίωξης των μονίμων κατοίκων της περιοχής και να καλείτε να ταρακουνηθούν οι αρμόδιοι, να συμψηφούν εκστρατευτικό Σώμα — ιερή Συμμαχία — ανά το Πανελλήνιο και με ενίσχυση από το... εξωτερικό, ίσως και με νέα όπλα εξοντωτικά, δεν νομίζετε ότι πάτε πολύ μακριά ότι υπερβαίνετε τα όρια της αρμοδιότητάς σας; Και προχωρώντας ακάθεκτοι στον κατήφορο που πήρατε αραδιάζετε αλυσσιδωτά, αλεπάλληλες ευρωνείες που πλησιάζουν αρκετά τα όρια της ύθρης; Θα είμαστε πλήρως δικαιολογημένοι αν σας τις επιστρέφαμε αυτούσιες, δεν το κάνουμε όμως γιατί κοντράρουμε στη Ζαγορίσια καταγωγή μας και στην οικογενειακή μας ανατροφή.

Φίλτατοι μου Κύριοι, η εποχή της επιβολής των διαφόρων Πατισάχ, παρήλθε πρό πολλού ανεπιστρεπτί.

— Στο μετέπειτα τεύχος, το 106ο δημοσιεύονται αποστοματικές, ανατρεπτικές των ιδεών σας απαντήσεις, που με δικαιολογημένη αγανάκτηση, κυριολεκτικά σας... κολλούν στον τοίχο, κατά την κοινή έκφραση. Πρόκειται για τους δυό γνωστούς φλογερούς εραστές της θουνογής — της Τύμφης μας — που την έχουν περπατήσει και εξερευνησει χρόνια και χρόνια, όσον ουδείς άλλος. Ο πρώτος, ο Ικλέαρχος Στάρρας (αδελφός μου), πολύ παλιός αλλά και τωρινός ορειβάτης, ιδρυτής και των δύο Ορειβατικών Καταφυγίων στην Ήπειρο, του Μιτσικελίου και το δικό μας του Πατίγκου — Τύμφης, γνωστός Φυσικός και Φυσιολόγος, επιστημονικός παρατηρητής και τεκμηριωμένος ερευνητής και συλλέκτης και ο δεύτερος ο Ε.Γ. φίλος Τσεπελοβίτης Εκπαιδευτικός, φανατικός εκδρομέας και παθιασμένος κυνηγός, γνώστης και της παραμικρής πλαγιάς και της πιο ψηλής και απότομης κορυφής της Τύμφης μας, δεμένος σφιχτά με τα πλούσια και άφθονα θέλητρά της. Και οι δυό σας τα ψάλλουν από την καλή και κατακερματίζουν καταλυτικά τους διάτρητους ισχυρισμούς σας. Κοντά στα άλλα, σας λένε κάτι το βασικό: 'Ότι την Τύμφη δεν την ξέρετε γιατί δεν τη ζήσατε. Και κάτι να προσθέσω και εγώ. 'Αν την ξέρατε καλά, θα βλέπατε ότι δεν είναι Σαχάρα, δεν είναι μνημείο κενό, παγωμένο, νεκρό π.χ. Κνωσός ή Δωδώνη, αλλά μία σφίζουσα ευρύτατη περιοχή με δυό δεκάδες χωριά στην αγκαλιά της. Και τί χωριά!! Διαμάντια ξακουστά, που απαστράφτουν από οικοδομές, εκκλησίες, καμπαναριά, σχολεία, γεφύρια, γκαλιντερίμια, που λάμπουν από μοναδικό πολιτισμό — κι όλα αυτά, καλοτοποθετημένα, στην πολυθέλητη φύση της Τύμφης και στο σημαδιακό περιβάλλον της, από το οποίο, με την αρνητική σας θέση που παίρνετε ενάντια στην αξιοποίησή του, προσπαθείτε με μαθηματική ακρίβεια, το μόνιμο κάτοικο να τον ξεκόψετε, να τον ξεκληρίσετε και να τον στείλετε κι αυτόν, στον υδροκέφαλο της πρωτεύουσας, όπου από ατράνταχτος νοικοκύρης που είναι σήμερα στον τόπο του, θα καταστήσει διακονιάρης που θα διεκδικεί ένα τετραγωνικό μέτρο πεζοδρόμιο στη Γωνία Σταδίου — Αιόλου, για να πουλάει... τσατσάρες. Και αυτό... αν έχει μέσον για να το βρει.

Φαίνεται ότι ουδώς σας ενδιαφέρει η τύχη των κατοίκων αυτών. Αυτό τουλάχιστον θγαίνει από τα δημοσιευθέντα φερμάνια σας.

Και τώρα, μία μικρή γνωριμία έτσι στα πεταχτά, με τη διαδρομή από το όριο, από το Βοϊδομάτη, ως το Ορειβ. Καταφύγιο μέσω Πατίγκου.

Περνάντε και σεις κύριοι, όταν πάτε για ορειβασία, από το διάωροφο τσιμεντένιο γεφύρι (του Βοϊδομάτη). Ρωτήσατε καμμία φορά να μάθετε, ποιός το έφκιασε αυτό το γε-

Το ΖΑΓΟΡΙ μας

μνημείο. Αλλά θα είχατε και εσείς κύριοι απρόσκλητοι και ευθαρείτοι προστάτες απαλλαγεί από την έγνοια και τη σκέψη να μάς καταλογίζετε αδιαφορία και ανικανότητα προστασίας της Παρθενίας της Τύμφης και του Περιβάλλοντος ενός και αφ' ετέρου, από τον κόπο να ψάχνετε να βρείτε όσο το δυνατόν περισσότερες ειρωνείες τις οποίες να εκτοξεύετε με τα διάφορα φερμάνια σας. Τώρα λοιπόν με το αυτοκίνητο. 'Όμως αύριο, μεθαύριο, που πιθανότατα θα πλημμυρίσει ο κόσμος από ατομικά ελικόπτερα ασφαλώς θα περιτριστεί το αυτοκίνητο και οι απόγονοί μας, θα φροντίζουν για ελικοδρόμια. Κύριοι αντιρρησίες, με το δρόμο δεν πρόκειται να καταστραφεί τίποτε, αντίθετα θα υπάρξει αποτελεσματική προστασία από όλους, γιατί θα έχουν συμφέρον κι αυτό το ευλογημένο το συμφέρον, είναι το αλάνθαστο κίνητρο κάθεδρ στηριγμένο, γι' αυτό το θουνό μας, θα μείνει ανέπαφο. — Ούτε αφορητή ρύπανση θα δημιουργηθεί, γιατί σταθερή και διαβλεπόμενη είναι η πολιτιστική άνοδος του πολίτη γενικά, αλλά και μέτρα σχετικά θα λαμβάνονται από την Τοπική Αρχή, η οποία μπορεί και δικαιούται να καθορίσει και ανάλογο ΕΙΣΙΤΗΡΙΟ εισόδου, στην καθορισμένη ζώνη, για αντιμετώπιση των διαφόρων αναγκών που θα δημιουργηθούν.

Ωστόσο η ασύδοτος ηχορύπανση, ιδίως μέσα στο χωριό, που είναι όντως πρόβλημα, μπορεί να αστυνομευτεί από τα ακόμα, με απόφαση της Τοπικής Αυτοδιοικήσεως όπως γίνεται παντού. Δεν είναι αρθό, να ζητείται ο μηδενισμός της προσδοκώμενης τουριστικής δραστηριότητας και να παραμείνει προς τούτο η Πίνδος — Τύμφη αν αξιόποιστος, επί τω λόγω να αποφευχθούν η πιθανή ρύπανση και η ανησυχία. Τότε θα μοιάζαμε τον αφελη εκείνο αιγυπτοκό, που «έκαψε την κάπα του, για να μη τον τρώνε οι ψύλλοι». — Ούτε πρόκειται να ασχημείνει το περιβάλλον, με τη λαοίδια του δρόμου που θα διανοιγεί. 'Όλα τα θουνά της Ελλάδας θρίθουν από χιονοδρομικά κέντρα κι όλοι ανεβαίνουν με τα αυτοκίνητα ως τις πίστες. Προχθές έγιναν τα εγκαίνια του Τρίτου παρακαλώ, Χιονοδρομικού Κέντρου στην Κρήτη στα Ανάγεια, όπου φυσικά όλοι τους ανεβήκανε με τις κουσάρες τους. — Αλλά και σε περίπτωση πυρκαϊάς, που απεύχεται, θα αντιμετωπισθεί αυτή αποτελεσματικά με το δρόμο, ο οποίος θα χρησιμεύσει και για ταχεία παρουσία πυροσβεστικών μηχανημάτων, αλλά και ο ίδιος θα παίξει το ρόλο υπαρκτού ζώνης.

— Σε περίπτωση δέ, ό μη γένοιτο, πολεμικής συρράξεως, στα βορειοδυτικά μας σύνορα, όπως έγινε το 1940—41, ο δρόμος αυτός θα αποτελέσει το κυριότερο στήριγμα της αμυντικής αντίστασης της πατρίδας μας. Ούτε κι αυτό σας λέει τίποτε φίλτατοι Οικολογοπεριβαλλοντολόγοι;

— 'Όχι λοιπόν ήπιος τουρισμός που γράφετε κ.κ. φιλοξενούμενοι, αλλά πυκνός και οξύς για να ξαναζωντανέψει η Τύμφη και μαζί, αδελφωμένα, αφ' ενός μὲν η απόλυτη προστασία του περιβάλλοντος και αφ' ετέρου η οικονομική ευεξία της περιφέρειας, θα θανατώσουν τη μιζέρια και θα εξαλείψουν την επάρατη μάστιγα της ανεργίας. — Το ωραίο είναι ότι εγείρετε και αξιώσεις «φυσικής κληρονομιάς». Ξέρετε ότι μέχρι την κορυφή στο Λάπατο, έχουμε ημείς οι Πατιγκιώτες στη θέση «Λεωσδάκια» και αλλού ιδιότητα χωρικής; Και άς γράψω εδώ και κάποιον εύθυμο ανέκδοτο, παραμερίζοντας για λίγο το αναπόφευκτο, αμυντικό, εριστικό πνεύμα των γραφομένων μου:

Στο πιο ψηλότερο σημείο στο Λάπατο, ο μακαρίτης Παγκάλης Κασικόπουλος, υποδειγματικός οικογενειάρχης και νοικοκύρης, πολύ δε ευχάριστος χιουμορίστας στη θέση «Κλουρ» (κουλούρι), είχε και υπάρχει ακόμα, χωράφι που το έπερνε, όπως έλεγε γελώντας... με τυρί γιατί τα κοπάδια των κτηνοτρόφων το κατάρτωναν κάθε χρόνο και τον

αποζημίωναν με κάμποσες οκάδες τυρί.

— Και ήτανε ανάγκη κ.κ. φιλοξενούμενοι επιδρομείς, να συρράψετε του κόσμου τις ειρωνείες, ακόμα και μία ύβρη για να αναγκαστούμε να υποχωρήσουμε στίς... θαυυστοχάστες συνταγές σας που πάτε να μάς σερβίρετε και με το ζόρι, να μάς... επιβάλλετε;

Λόγου χάριν: Το δρόμο τον ονομάζετε, περιφρονητικά «κατασκευάσμα». Τον ντόπιο άνθρωπο, τον κάτοικο, τον θεωρείτε... «δουλευτικό επιχείρημα» και ότι πίσω του κρύβονται «άλλες σκοτεινές προθέσεις...», εννοώντας το χιονοδρομικό κέντρο, χωρίς να μάς λέτε, αυτός ο άνθρωπος — κάτοικος — πώς θα επιβιώσει, πώς θα ζήσει; Και γράφετε σε συνέχεια: «...Μερικοί άνθρωποι αδυνατούν να συλλάβουν το μεγαλείο της φύσεως...». Αγαπητοί μου: Εμείς ζούμε μέσα στο μεγαλείο της φύσεως και συγκεκριμένα, μέσα στο Δρυμό μας και στην αγκαλιά της Τύμφης μας και στο περιβάλλον, το έχουμε βιώσει. Τώρα ημείς δεν συλλαμβάνουμε, αλλά την απολάμβανουμε τη φύση. Εσείς τρέξετε να τη ...συλλάβετε. Κε Βοκοτόπουλε, γράφετε ότι «κάποιος συνάδελφός σας, που μίλησε για το δρόμο «...μάλλον έκαμε χιούμορ...». Μά εσείς τα γράφετε αυτά; Κι έχετε την αξίωση να σας προσέξουν οι Ζαγορίσιοι αναγνώστες και να σπαστούν τις ιδέες σας; Και εκείνο το περίφημο «...ΔΗΘΕΝ...» «εξυπηρετώντας τους θεοκούς...», τί θέσιν έχει εκεί που το πατώσατε, Κύριοι 7; Μου θυμίζει τον αξέχαστο λόγιο δημοσιογράφο και ευθυμογράφο Στάμ - Στάμ, που είχε γράψει το αμίμητο ότι κάποιος Ενωμοτάρχης, από την Τρίτη Δημοτικού, της εποχής του 1897 πρόσθεσε δίπλα στον τίτλο του, στο έγγραφο που του παρουσίασε προς υπογραφήν ο εγγράμματος γραμματέας του χωροφύλακα, για να φανεί ότι κάτι ξέρει κι αυτός, πρόσθεσε λέγω ένα δήθεν που κάπου το είχε ιδεί και διαβάζονταν ο τίτλος της υπογραφής του, ο δήθεν Ενωμοτάρχης. — «ως τότε λοιπόν τέτοιου είδους άνθρωποι...» δηλ. τί είδους; Αυτό δεν είναι καθαρά ύβρις; Πολύ στραβό και λοξό δρόμο ακολουθείτε. Απορώ, δεν βρέθηκε κανένας να σας συνεφέρει και να σας επαναφέρει στην ευθεία; Θέλω να πιστεύω ότι παρεσύρθητε από υπερβάλλοντα ζήλο, προς το χόμπυ σας, για το θουνό και ότι δεν είχατε πρόθεση να θίξετε κανένα.

Κύριοί μου, εμείς είμαστε θέσαιοι ότι με το δρόμο θα ξαναζωντανέψει το θουνό μας, θα αναβλαστήσει και θα πλάσσει η κτηνοτροφία, θα αχολογήσουν τα βράχια από τις κουνουνοπαρήχστες των σφαχτών, θα ξανασταθούν το θερινό τους Σχολείο με κανένα νεαρό - ορειβάτη δάσκαλο και τα ζωηρά θαλασσοπούλα και όλο και κάποιος θηροφύλακας θα περάσει να κυνηγήσει κανένα λαθροθήρα και κανένας γεωπόνος θα δημερώσει εκεί πάνω να καθοδηγήσει τους κτηνοτρόφους πώς θα λιπάνουν και θα ρυθμίσουν επιστημονικότερα τις βοσκές τους, για να αναπτυχθεί πιο καλά η γλωρίδα και κάποιον τηλέφωνο θα τοποθετηθεί εκεί για επικοινωνία, ίσως και κανένα ασθενοφόρο να βρίσκεται, εν καιρώ, εκεί για τυχόν κανένα ατύχημα... Πιστεύουμε εμείς ότι ντόπιοι κτηνοτρόφοι και τουρίστες γενικά, σιγά - σιγά θα γίνουν φίλοι με το θουνό και θα το προστατεύσουν αποτελεσματικά. Η εικόνα εκεί θα είναι πλήρη, αν τύχει και γίνει και κανένας βλάχικος γάμος.

— Βρέθηκα καλεσμένος πρό ετών μαζί μ' άλλους χωρικούς σε γάμο βλάχικο που γίνθηκε στην πιο ψηλή πλαγιά στο Λάπατο, στη θέση «Αρσιώρης». Η τοποθεσία καταπληκτική. Φυσικό αμφιθέατρο με πίστα στη μέση και με γύρω αμφιθεατρικά, τρόχαλα σαν κερκίδες, η πλαγιά ολόγυρα σκεπασμένη με εμπριμέ χαλί - μήνας Μάιος - που το είχε φανεί η Δήμητρα και το είχε στρώσει η Περασφόνη. Είμαστε καμιά δεκαπενταριά με αρχηγό της νυχτερινής εκείνης αναβίσεως, τον αείμνηστο Μεγακλή Στουκίδη, τον αξέχαστο και υπέροχο εκεί-

νον άνθρωπο, στενό συγγενή μου, που υπήρξε η προσωποποίηση της ράσας και της χαράς και που κρατούσε στα χέρια του το πρώτο λούξ που εμφανίστηκε τότε στο Πάπιγκο. Μόλις είχε ρθει από την Αμερική. Στο διάσελο μάς υποδέχτηκαν οι θάλαχοι, οι θάλαχισες και τα θαλαχόπουλα με τα δαδιά αναμμένα και με την κομπανία, τα βιολιά μπροστά με τους αξέχαστους Στουμπάιους, που το κλαρίνο ξυπνούσε την Ασπράκα και ο αχός του ξαναγύριζε στον Αρτσιώρη. Το θέαμα ήταν μοναδικό. Στην πίστα σε ημικύκλιο ήταν αραδιασμένα δεκαπέντε σαμαράκια από τα άλογα, τυλιγμένα με θαυμάσια χειροποίητα βελεντζάκια που αντικαθιστούσαν τις... περιστρεφόμενες πολύ θρόνες όλων μας που πνικτικά έχουμε στα ανιαρά γραφεία μας και στη μέση η κλίτσα που ήτανε στημένη για το λούξ και αργότερα ο χορός πήγαινε βρόντο και κράτησε ως το πρωί.

Αντιπαρέρχομαι κύριοι τα περί ξενοδοχείων κλπ. γιατί τα κρίνω και παιδαριώδη και εκ του πονηρού ανάξια ασχολήσεως.

Για το πολυδάπανο της κατασκευής αγαπητοί μου, είναι ανάγκη να σας πούμε τα εξής: Υπέρογκα είναι χρεωμένη η Ελλάδα, στην Ήπειρο, από χρόνια πολλά, από την Τουρκοκρατία ακόμα. Καιρός είναι να ξεχρεώνεται, έστω και με δόσεις κάνοντας αρχή από το δρόμο Πάπιγκο — Ορειβ. Καταφύγιο — Τσεπέλοβο και ιδρύοντας το Χιονοδρομικό μας Κέντρο κι έχει ο Θεός παρατέρα.

Τώρα σκέφτομαι και λέω ότι πολύ τυχεροί είμαστε εμείς οι Παπιγκιώτες που προκάναμε και φέραμε την ασφάλεια ως τον Άη - Ταξιάρχη στο Μικρό Πάπιγκο και ερχόμαστε κι εμείς και εσείς, κύριοι επιδρομείς, με τα κουράκια μας, γιατί αν είχαμε αργήσει θα βρίσκαμε το μπελιά μας από σάς που θα προβάλλατε αντίσταση με το σαθρό βέβαιον επιχείρημα, ότι θα χαλάσει, θα καταστραφεί εντελώς η γεωμορφία του τοπίου.

Αγαπητοί μου:

Εάν σάς στενοχώρησα, χρησιμοποιώντας το αναφέρετο δικαίωμα παντός αμυνόμενου, σάς ζητώ συγγνώμη. — Όμως σαφής είναι η ηθική μας, ότι θα υποστηρίξουμε με όλες μας τις δυνάμεις την επιβίωση, τη συγκράτηση και την παραμονή του μονίμου κατοίκου στη γενέτειρά του — στο Ζαγόρι μας — αξιοποιώντας τον πλούσιο ορεινό μας όγκο αρχής γενομένης από τη διάνοιξη και κατασκευή του αμαξιτού δρόμου Πάπιγκο — Ορειβ. Καταφύγιο — Τσεπέλοβο, παράλληλα με την εξασφάλιση της προστασίας του δικού μας Δρυμού και της δικής μας Τύμφης.

— Και τελειώνω με τη μεγάλη, πολύ ευχάριστη είδηση που διάβασα, πριν λίγες μέρες, στον Γιαννιώτικο Τύπο, εν σχέσει με το φλέγον θέμα που μάς απασχολεί.

— Ο αξιοτίμος νέος Νομάρχης Ιωαννίνων κ. Σαβαλάνας, σχολήθηκε με το καυτό θέμα μας, δηλ. την ίδρυση Χιονοδρομικού Κέντρου, κατόπιν σχετικής εισήγησης του Λεβέντη Προέδρου του Ορειβατικού συνδέσμου Ιωαννίνων κ. Γ. Νικολαΐδη. Ο κ. Νομάρχης, όχι μόνον δέχτηκε την εισήγηση, αλλά δήλωσε, ότι θα κάμει προσεχώς, ειδική σύσκεψη για το θέμα αυτό.

Αξιότιμε κ. Νομάρχη, προκαταβολικώς έχετε από όλους τους Ζαγορίσιους, αλλά και από όλους τους κατοίκους του Νομού σας, την αμέριστη και ειλικρινή ευγνωμοσύνη μας.

Κε Νικολαΐδη, σάς ευχαριστούμε για το ενδιαφέρον σας, για την επιβίωση των μονίμων κατοίκων του Ζαγοριού και ειδικότερα της περιοχής της Τύμφης. Σάς παρακαλούμε θερμά να βοηθήσετε τον κ. Νομάρχη, ώστε να γίνει σύντομα έναρξη υλοποιήσεως του όλου θέματος, ώστε το ΖΑΓΟΡΙ να ξαναποκτήσει την πολύ παλιά την παραδοσιακή του αίγλη.

ΝΙΚΟΣ ΓΡ. ΣΤΑΡΡΑΣ

Τραγούδια του Λαζάρου

Επιμέλεια ΓΕΩΡΓΙΟΥ Ι. ΒΑΛΕΚΑ

Τραγούδια που απαγγέλλουν τα παιδιά του Δημοτικού Σχολείου Φραγκιάδων. Το Σάββατο του Λαζάρου — περιεχόμενα τα στίχων του χωριού — μετά το τέλος της Θείας Λειτουργίας. Ο αρχηγός των παιδιών κρατάει στα χέρια του ένα στεφάνι στηριγμένο σε λεπτόν πιάσιν — το στεφάνι είναι στολισμένο με ανοιξιάτικα λουλούδια και κουνουνάκια μικρά — που ανακρούονται στο τέλος κάθε τραγουδιού.

Τα παιδιά για αμοιβή τους συγκεντρώνουν αυγά και χρήματα.

ΣΤ' ΑΦΕΝΤΙΚΟ ΤΟΥ ΣΠΙΤΙΟΥ

Καλώς σάς θρήκε ο Λάζαρος και φέτο και του χρόνου Με την καλή την Πασχαλιά με τον καλό το χρόνο. Ιαφέντη, αφεντάκη μου — πέντε φορές αφέντη. Πέντε κρατούν το Γ'βρα σου και πέντε καλλιγώνουν κι άλλοι πέντε παρακαλούν — αφέντη καθολικά 'Ελληνα προς 'Ελληνα αργυροκαπελλάτα τρείς Φραγκοπούλες κάθονταν οπίωσ στα καπούλια. Η μία κρατάει τον τάμπουρα κι η άλλη το τσιμπούκι κι η τρίτη η μικρότερη μάς λέει το τραγούδι.

ΣΤΗΝ ΚΥΡΑ ΤΟΥ ΣΠΙΤΙΟΥ

Κυρά αργυρή, κυρά χρυσή, κυρά μαλαματένια κυρά μ' όταν στολίζεσαι και θάξεις το φκιασίδι θάξεις τον ήλιο πρόσωπο και το φεγγάρι κύκλο θάξεις και τον Αυγερινό καθαρίο δακτυλίδι.

ΣΤΟ ΠΑΛΛΗΚΑΡΙ ΤΟΥ ΣΠΙΤΙΟΥ

Γραμματικέ — γραμματικέ πολυγραμματισμένε τα γράμματα είναι στο χαρτί και ο νους σου είναι πέρα πέρα αντίπερα — πέρα στις μαυρομάτες που έχουν το μάτι σαν ελγή — το φρύδι σα γαϊτάνι κι αυτό το ματοτσίναιο σαν φράγκικο δοξάρι

ΣΤΗΝ ΑΝΥΠΑΝΤΡΗ ΚΟΡΗ

Εδώ είναι κόρη όμορφη, ξανθή και μαυρομάτα της τάζουν γυνί του βασιλιά — της τάζουν γυνί του Ρήγα Δέν θέλει γυνί του βασιλιά — δεν θέλει γυνί του Ρήγα Μόν' θέλει τ' αρχοντόπουλο — με τις πολλές χυιδίες να κοσκινίζει το φλωρί, να πέφτει το λαγάρι κι αυτός τα λαγαρίσματα τα δένει στο μαντήλι και το μαντήλι στ' άλογο και τ' άλογο στους κάμπους. Διψούν οι κάμποι για νερό και τα βουνά για χιόνια διψά και τ' αρχοντόπουλο για τ' όμορφο κορίτσι.

ΣΤΑ ΜΙΚΡΑ ΠΑΙΔΙΑ — ΑΓΟΡΙΑ Ή ΚΟΡΙΤΣΙΑ

Μωρέ μικρέ (ή μικρή) μικρούτσικε και γαϊτονοζωμένε όταν σε γένναι η μάνα σου και σε καρδοποιούσε εγώ στην πόρτα στέκομαι — Θεόν παρακαλούσα Θέ μου να γίνει βασιλιάς — Θέ μου να γίνει Ρήγας. Καθώς επαπακάλεσα έτσι έγινε ο λόγος.

ΣΤΟΥΣ ΞΕΝΗΤΕΜΕΝΟΥΣ ΤΟΥ ΣΠΙΤΙΟΥ

Ξενητεμένο μου πουλί και παραπονεμένο ξενητεία σε χαίρεται κι εγώ έχω τον καυμό σου Τί να σου στείλω ξένη μου, τί να σου προσδοίω; Να στείλω μήλο σέπεται, κυδώνι μαραγκιάζει. Να στείλω και το δάκρυ μου σ' ένα χρυσό μαντήλι το δάκρυ είναι καυτερό και καίει το μαντήλι.

γράμματα ἀναγνωστών

Απρίλιος 1987

Προς τη σύνταξη της εφημερίδας «ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ»

Εκφράζω την ικανοποίηση όλου του Συμβουλίου της Ρ.Ε.Σ. διότι ο λιβελός του κ. Μπα'ρακτάρη εναντίον μας πέρασε και καταχωρίστηκε στο Ζαγόρι μας από συγκυρία της καλής ώρας.

Αυτό ωστόσο δεν είναι λόγος να μην απαντήσουμε στη βάνουση μεταχείριση που μάς επεφύλαξε ο κ. Μπα'ρακτάρης.

1) Για τη δράση του και την προσφορά στο χωριό του, το Φλαμπουράρι είναι αξιότιμος. Μακάρι και άλλοι Ζαγορίσιοι να αγαπούσαν και να φροντίζουν για τα χωριά τους, όπως ο κ. Μπα'ρακτάρης.

2) Από εκεί και πέρα να μάς επιτραπεί να αμυνθούμε. Το δικαίωμα της αμύνης είναι ιερό και να σημειώσουμε ότι δεν είναι εύκολο να βγαίνει από το μέτρο κανένας. Θα κατολισθήσει ανεπαρόντως, όπως έγινε με τον κ. Μπα'ρακτάρη. Νόμισε ότι θα μπορούσε να αυτοπροβληθεί με τον αυτοδισμό του ως κριτού, επικριτού, κατηγορού, τιμητού σε τελευταία ανάλυση του Ριζαρείου Ιδρύματος σε συνάρτηση με το κληροδοτήμα του και σε όλα τα σχετικά με τα Ριζαρείων πράγματα.

Από που άντλησε την ιδιότητα του τιμητού μας;

Ξέρουμε βέβαια ότι είχε την τιμή και ευτυχία να είναι απόφοιτος της Ρ.Ε.Σ. πρό του 1940, να γίνει Θεολόγος καθηγητής, να υπηρετήσει με την ιδιότητα του εκπαιδευτικού ευδοκίμως και με τη συνταξιοδότησή του να γίνει ο επιτυχημένος πλοηγός στο υφαίο χωριό του Ζαγοριού, το Φλαμπουράρι.

Από εκεί και πέρα στο προσκλητήριο και το ξεσέκωμα των Ζαγορίσιων, που αγωνίστηκαν δεκάδες χρόνια για να ωφεληθεί κάτι και το καμένο το Ζαγόρι από τα έσοδα του κληροδοτήματος των εθνικών ευεργετών Μάνθου και Γεωργίου Ριζάρη σύμφωνα με το θέλημά τους, αν ξέρω καλά, ο κ. Μπα'ρακτάρης δεν έδωσε το στίγμα της παρουσίας του πουνάβου.

Ήταν απών και ήταν δίκαια του. Αν την ίδια δουλειά κάναμε και μεις οι πολλοί άλλοι Ζαγορίσιοι από τους οποίους δεν έλεπε ο κ. Συγγάνης από το Φλαμπουράρι, τί θα γίνονταν;

Δεν ζητούμε εύσημα από κανένα για ότι έγινε με την 914/1981 απόφαση του Εφετίου Αθηνών.

Αγνοεί δυστυχώς ή ίσως θέλει να αγνοεί ο κ. Μπα'ρακτάρης την ιστορική αλήθεια: ο γύρω από την απόφαση αυτή και όσα επακολούθησαν έπειτα

από την έκδοση.

Να πούμε τώρα που είναι ανακινώσιμο κάτι για όλους τους Ζαγορίσιους.

Εάν γίνονταν αναιρέση κατά της απόφασης του Εφετίου Αθηνών στον Άρειο Πάγο, η υπόθεση ήταν χαμένη.

Κάποιος από αυτούς τους συμβούλους της Ρ.Ε.Σ. που τους περιποιείται με το λιβελλό του ο κ. Μπα'ρακτάρης απέτρεψε την ανατροπή της αποφάσεως.

3) Ο κ. Μπα'ρακτάρης καταφύριως αδικεί, όταν αναφέρεται στο Μονοδένδρι, τα Σουδενά, το Τσεπέλοβο και παραλείπει να αναφερθεί στη συντήρηση και αξιοποίηση των πολιτιστικών μνημείων της περιοχής του Ζαγοριού. Με την ευκαιρία πρέπει να ειπω ότι ανεξάρτητα από τις γραφειοκρατικές δυσχέρειες που παρουσιάζονται για να παίρνουν οι εκκλησίες του Ζαγοριού και τα υπόλοιπα μνημεία τις δέουσες οικονομικές ενισχύσεις, αυτή η μορφή της χρηματοδότησεως είναι το πιο λαμπρό επίτευγμα για το Ζαγόρι μας. Πλησιάζει η ώρα, όταν όλα πάνε καλά, για να είμαστε σίγουροι εμείς που διανύουμε τους στενούς γύρους στη ζωή μας, ότι οι εκκλησίες, τα μοναστήρια, τα γεφύρια, που ήταν όλα καταδικασμένα σε αφανισμό. Θα επιβιώσουν από τα ευλογημένα χρήματα των αδελφών Μάνθου και Γεωργίου Ριζάρη.

4) Το τερπνόν πολίχνιον, όπως ονομάζει το Μονοδένδρι του ο αοιδίμος Γεώργιος Ριζάρης, είχε και έχει εναντί και πάντοτε και κατ' αποκλειστικότητα το προβάδισμα για να γίνει ότι έγινε, να στηθεί δηλ. το βιοτεχνικό συγκρότημα, το δημοτικό σχολείο, το κτίριο, το οικοτροφείο που εκδόσαν και κοστίζουν πολλά εκατομμύρια και φυσικό ήταν και είναι να διατίθεται το μεγαλύτερο μέρος από τα έσοδα του 30α) της αποφάσεως.

Η προοπτική ωστόσο από την περαιτέρω αξιοποίηση των περιουσιακών στοιχείων του ιδρύματος που προσέκρουσε σε γραφειοκρατικές δυσχέρειες είναι ευοίωνη.

Ένα από τα περιουσιακά στοιχεία, η αξιοποίηση δηλ. του γηπέδου των δυο στρεμμάτων και πλέον στην οδό Ακαδημίας απελευθερώθηκε και ήδη έγιναν οι δέουσες ενέργειες για να γίνει η ανάληψη από μεγαλοεπιχειρηματίες του έργου, της κατασκευής δηλ. ο κωδομήματος — συγκροτήματος, από τα έσοδα του οποίου και το καμένο το Ζαγόρι έχει το δικαίωμα να παίρνει αρκετά εκατομμύρια για την ευόδωση και την προώθηση των σκοπών όπως ορίζονται από την απόφαση.

5) Στο ψυχωρράγημά του ο μεγάλος ευεργέτης ψελλίζει για το σχολείο των κορασίων του Μονοδενδρίου να μαθαίνουν γράμματα και χειροτεχνήματα; Να μη γίνει το θέλημα του διαθέτη;

6) Για τα Σουδενά, τη βιοτεχνική σχολή αυτών και την μικρόχολη έκφραση του κ. Μπα'ρακτάρη.

Ο νόμος 455/1976 για επωφελέστερη αξιοποίηση ή διάθεση των καταλειφθέντων ή δωρηθέντων περιουσιακών στοιχείων για κοινωνική σκοπό και από τη μία πλευρά και από την άλλη η διαθήκη του αοιδίμου ευεργέτη Γεωργίου Ριζάρη με την πεμπτούσια της για τα γράμματα και τη χειροτεχνήματα ευλόγησαν και την υπαγωγή της Σχολής των Σουδενών στο κείμενο - δικόγραφο της 8—2—1979.

Εμείς οι Σουδενιώτες που αγαπούμε τον τόπο μας, όσο και οι άλλοι συμπατριώτες μας, έπρεπε να ζητήσουμε από τους συντάκτες του δικόγραφου να εξαιρεθούμε; Πού να ξέραμε ότι ύστερα από 9 χρόνια, αφ' ότου βγήκε η ιστορική απόφαση του Εφετίου Αθηνών, θα εμφανιζόταν τιμητές για τα Σουδενά του Ν. Δόττου, του Ν. Ιωαννιδίδη, του Μιχ. Σακελλαρίου ή Τουρτούρη, που τόσο βοήθησαν και παραστάθηκαν στο Γεώργιο Ριζάρη, για να καταξιώσει ως εθνικός και μεγάλος ευεργέτης.

7) Για όσα αναφέρει ο κ. Μπα'ρακτάρης για τον κ. Κίτσο και τον υπογράφοντα, το θεωρούμε από τα ανεπαισθητά.

8) Για το Τσεπέλοβο και το σχολείο του το ευνοούσε τόσο πολύ η διαθήκη του ευεργέτη και το μεράκι και ο καμμός του για να μορφώνονται οι Ζαγορίσιοι νέοι. Να μην τους αγχώσει το δικόγραφο; Μπορούσε να κάνει την παράκληση;

9) Φθάνουμε στην τέταρτη παράγραφο της υπ' αριθ. 994/80 αποφάσεως του Εφετίου Αθηνών, που αναφέρεται στα πολιτιστικά μνημεία της περιοχής Ζαγοριού και την ενίσχυση αυτών από το Ριζαρείο Ίδρυμα. Για τα δικαιολογητικά που πρέπει να υποβάλλονται για την ανάληψη και τη διάθεση της ενισχύσεως με σχετικό του εγγράφου που στέλνει το Ίδρυμα καθορίζεται σχετικά.

Όταν ο υπογράφων έλαβε γνώση του αναφερομένου εγγράφου σε συνεδρίαση του πολυμελούς συμβουλίου του Ιδρύματος εδήλωσε ότι δυσχεραίνεται κατά πολύ η υποβολή δικαιολογητικών όπως τα ζητούμενα και η οικονομική ενίσχυση δεν θα ήταν εύκολο να παρασχεθεί. Αντιτάχθηκε δικαίωμα να παρασχεθεί.

Ο υπογράφων ωστόσο στην πρόταξη της αναφερομένης επιχείρηματος λογίας δεν αρκέστηκε. Υπέβαλλε αίτηση στην αρμόδια Δημόσια Υπηρεσία και εξέτασε την πρόταση των ζητούμενων δικαιολογητικών για την παροχή οικονομικής ενίσχυσεως σε εκκλησίες και λοιπά μνημεία.

Ελπίζουμε η απάντηση προς το Ίδρυμα να είναι ικανοποιητική.

10) Οι αιτίσεις του κ. Μπα'ρακτάρη που αναφέρονται στον κ. Κίτσο και τον υπογράφοντα είναι αδιανόητες. Ότι βρεθήκαμε στο επίκεντρο των προσπαθειών μαζί με το μακαρίτη Σαραλή και μερικούς άλλους Ζαγορίσιους, στους οποίους την προέχουσα θέση έχει ο μακαρίτης Δ. Παπαλεοντίου, για να φθάσουμε σε αίσιο τέλος, ως μάς επιτρέπει να το αναφέρουμε και να το θεωρούμε ως τίτλο τιμής.

Όλα τα άλλα όμως όσα έγιναν είναι απότοκα συλλογικών ενεργειών - εγγράφων, διαλέξεων, παραστάσεων κ. λ.π. και δη στόχων επιδιωκτών από την ολότητα του Ζαγοριακού στοιχείου, από τους του κ. Μπα'ρακτάρη που ομόθυμα ακολουθούσε.

Για την επαλήθευση καταχωρίζουμε το αιτητικό του ιστορικού υπ' αριθ. 8 Φεβρουαρίου 1979 δικόγραφου με την υπογραφή Αθανάσιος Λιούμας. Όλο το δικόγραφο - αντίγραφο επιφυλασσόμενα να καταχωρίσουμε σε άλλα φύλλα της εφημερίδας μας. Αμαύρωση σελίδων που αναφέρονται στο Ρ. Ίδρυμα τα τελευταία 15—20 χρόνια δεν επιτρέπεται ούτε συγχωρείται σε κανένα.

ΣΤΑΘΗΣ ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ

ΑΙΤΗΤΙΚΟ

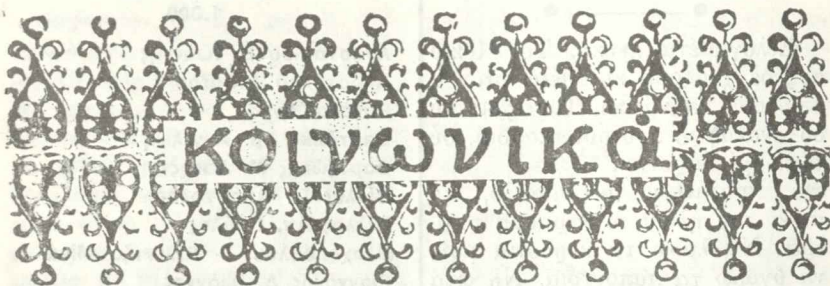
Δια ταύτα
Και τα κατά την συζήτηση
προστεθεισόμενα
Εξαιτούμεθα

Α) Ν' αναγνωρισθεί ότι η θέληση του διαθέτου δεν πραγματοποιείται κατά μέγιστον αυτής μερος και ειδικότερον κατά τα εν το κεφάλαιο II του ιστορικού της παρούσης αναλυτικώς εκτεθειμένα.

Β) Ν' αναγνωρισθεί ότι συνιστά επωφελέστεραν διάθεσιν της δια την Ριζαρείου Σχολήν καταλειφθέντων από τον Γ. Ριζάρη περιουσιακών ή μεταβολή του τύπου αυτής εις: α) Πρότυπον Γεννάσιον μετ' οικοτροφείου, β) Πρότυπον Κλασσικόν Λύκειον ή Λύκειον Γενικής Κατεύθυνσεως μετ' οικοτροφείου, γ) Ανωτάτην Εκκλησιαστικήν Σχολήν δετούς φοιτήσεως δια την διδασκαλίαν αποκλειστικώς θεολογικών μαθημάτων, κατά τα εν το ιστορικό.

Γ) Ν' αναγνωρισθεί ότι συνιστά επωφελέστεραν διάθεσιν των εν γένει (κατά τον ετήσιον προσπολισμών) προσόδων του Ριζαρείου Ιδρύματος η ακόλουθος κατανομή και δόσις αυτής διαταχθεί:

α) Η διάθεσις των 500) ο αντών δια την συντήρησιν και την εν γένει λειτουργίαν της εν Αθήναις Ριζαρείου Σχολής, υπό την προϋπόθεσιν ότι αυτή θέλει λειτουργεί κατά τον ανωτέρω υπό στοιχείον Β' τύπον. Εκ του πο-

ΑΡΡΑΒΩΝΕΣ

ΚΟΥΚΟΥΛΙ: Ο Μανώλης Βακάμης και η Κατερίνα Τσουμάνη έδωσαν αμοιβαία υπόσχεση γάμου.

Συγχαρητήρια — καλά στέφανα.
Οικογένεια: Αχ. Λένη

ΓΑΜΟΙ

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ: Στην αγαπημένη μας γειτονοπούλα Καλυψώ Α. Χρόνη που ετέλεσε τους γάμους της με τον κ. Ζαφείρη Καραϊσκό στον ιερό ναό Κοιμήσεως Θεοτόκου Χαϊδάρου στις 25-4-87 ευχόμεθα βίον ανθόσπαρτον.

Οικογένειες: Ματθαίου Οικονομίδη
Γεωργίου Δούβλη

ΘΑΝΑΤΟΙ

ΚΑΠΕΣΟΒΟ: Πέθανε και κηδεύτηκε στο χωριό μας η αγαπημένη μας Ανθούλα Χρ. Δημητριάδη 95 χρόνων. Αφθαστη νοικοκυρά, στοργική μάνα και γιαγιά.

Νάναι ελαφρό το χώμα που τη σκέπασε.

Αιώνια Σου η μνήμη αγαπημένη μου Τουτούνα.

ΦΙΛ. ΤΟΛΟΓΛΟΥ

ΔΙΛΟΦΟ: Πέθανε και κηδεύτηκε στα Γιάννινα ο Μενέλαος Μγένος έμπορος που πολύ αγαπούσε το χωριό μας.

Ας είναι ελαφρό το χώμα που τον σκεπάζει.

Κ. Κ.

ΚΑΛΟΥΤΑ: Πέθανε στις 9 του Απριλίου στην Αθήνα και κηδεύτηκε την επομένη στο α΄ νεκροταφείο ο αγαπητός και αξεχαστος συγχωριανός μας Τάκης Νάσιος σε ηλικία 60 ετών. Ο πρόωρος χαμός του, μάς βύθισε σε μεγάλη θλίψη, γιατί ο εκλειπών ήταν άνθρωπος με πολλές αρετές.

Νάναι ελαφρό το χώμα της Αττικής γης που τον σκεπάζει και εϊθε ο λαίψιστος να δίνει παρηγοριά και δύναμη στους οικίους του.

Θ. Σ.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

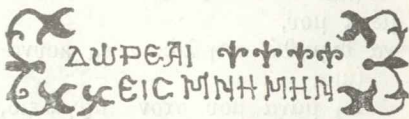
Η Διοικούσα Επιτροπή και η Δ/νση του Γηροκομείου Ζωσιμάδων Ιωαννίνων θερμά ευχαριστούν τον κ. Μιχάλη Τσιργιογιάννη ή Μπακρόν καταγόμενος εκ Μονοδενδρίου - Ιωαννίνων που διέθεσε υπέρ του Ιδρύματος τριάντα χιλιάδες δρχ. (30.000).

ΕΥΧΕΣ

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ: Στην αγαπημένη μας ανειψία Λευκοθέα Σπύρου Οικονομίδη (Τσιλινγκίρη) που μονομολογήθηκε πρόσφατα ως εργοθεραπεύτρια στο Παιδοψυχιατρικό Νοσοκομείο Αττικής ευχόμεθα καλή σταδιοδρομία.

Οικογένειες: Ματθαίου Οικονομίδη

Γεωργίου Δούβλη

• Για ενίσχυση των σκοπών της εφημερίδας:

Η κ.κ. ΘΑΛΕΙΑ και ΦΡΟΣΩ ΓΚΟΔΙΜΗ πρόσφεραν 4.000 δρχ. στη μνήμη του αδελφού τους ΓΕΩΡΓΙΟΥ Α. ΓΚΟΔΙΜΗ.

Η κ. ΜΑΡΙΑΝΘΗ ΤΣΕΤΣΗ πρόσφερε αντί μνημοσύνου ενός έτους της μητρός της ΦΙΛΙΓΕΝΕΙΑΣ ΤΣΕΤΣΗ εκ Βραδέτου δρχ. 5.000.

πρόσφερε 1.000 δρχ. στη μνήμη ΕΥ-

Ο κ. ΚΑΠΕΛΟΣ Π. ΘΕΟΧΑΡΗΣ πρόσφερε 1.000 δρχ. στη μνήμη ΕΥΓΕΝΕΙΑΣ ΜΗΤΣΙΑΔΟΥ.

• Η Σ.Ε. τους ευχαριστεί

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ - ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΒΑΡΖΩΚΑΣ ΚΩΣΤΑΣ

ΓΙΑΝΝΑΚΟΣ ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ ΚΩΣΤΑΣ

ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ ΣΤΑΘΗΣ

ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ

ΤΖΙΟΒΑΣ ΦΡΙΞΟΣ

ΤΣΑΟΥΣΗΣ ΛΕΩΝΙΔΑΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΚΙΜΩΝ ΑΘ. ΚΥΡΙΑΖΗΣ

Ιωάννινα: Λόρδου Βύρωνος 21

Τηλ. (0651) 26.266 και 28.088

Υπεύθυνη Διευκρίτωσης:

ΤΟΥΛΑ ΠΟΛΛΑ

Τυπογραφείο: Γ. Δούβαλη

Ε. Αποστόλου -

28 Οκτωβρίου 41 - τηλ. 20.544

Τό ποσόν της ετήσιας
συνδρομής προαιρετικό

ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑ

ΚΑΛΟΥΤΑΣ

Στις 26 Φεβρουαρίου 1987 έγινε ο χορός της Αδελφότητας Καλουτάς Ιωαννίνων, στο κέντρο διασκέδασης «Μιχαλάκος» με ορχήστρα του κέντρου και με το παραδοσιακό συγκρότημα του Γρηγ. Καράλη, δίνοντας τη δυνατότητα στους Καλωταίους της Αθήνας και στους φίλους τους, να ψυχαγωγηθούν με γνήσια Ηπειρωτικά τραγούδια. Χαιρετισμό απηύθυνε προς τους παρευρισκόμενους ο πρόεδρος της Αδελφότητας Ζήσης Βούρης. Ακολούθησε γλέντι που κράτησε έως τις 3 μετά τα μεσάνυχτα. Ενδιάμεσα έγινε λαχειοφόρος αγορά με αρκετά ικανοποιητικές προσφορές, τα χρήματα τα οποία θα διατεθούν για κοινωνική έργο στο χωριό.

Θερμά συγχαρητήρια στο Δ.Σ. για την τέλεια διοργάνωση του χορού.

ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ

ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ ΜΑΣ

— Έχουμε πιατικά πολλά άς τρώμε και στο σάνι.

— Τον έβαλε στο κούφαλο (ιστορία ολόκληρη που την είχαν σημαδιακή για τις τεχνίτρες του έρωτα).

— Κύνταξέ με με το ένα να σε κυττάξω με τα δυό.

— Το μαλλί ο λύκος αλλάζει μά τη γνώμη όχι.

— Ο γαμπρός γνιός δε γίνεται κι η νύφη θυγατέρα.

— Άν είσαι και παπάς με την αράδα σου θα πάς.

— Τί να σου πρωτοθυμηθώ κρεμμυδάκι μου κάθε χαϊριά σ' και δάρον.

— Αναχασμέτ' η νύφη μας πάλι θα ξεγυχήσει.

— Το έφατσε από Γροτσία (ακατάλληλο ξύλο).

— Θα την υρίσουν με την αλερούττα (τη δεύτερη μέρα του γάμου).

— Στα γκεσέμια κρεμάν τα κρυδούνα.

— Αυτός δέν' τη γάτα και τρώει.

— Χαμηλοφόρτανε και ψιλοτραγούδαε.

ΔΩΡΕΑ

Είς μνήμην Κων/νου Τσέρτου η σύζυγος Πολυτίμη και τα παιδιά του Νίτσα και Μίμης Αστέρης, προσέφεραν το ποσόν των 40.000 χιλ. δραχμών εις τον Ιερόν Ναόν Αγ. Αθανασίου Κάτω Πεδινών δια την αποπεράτωση του οστεοφυλακίου.

ΤΙΜΗΤΙΚΗ

ΣΤΗΛΗ

ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ

7.000
Μπούνα Βασιλική

5.000
Βατζιά — Ανθοπούλου Σοφία
Γκωλέτσας Κων/νος

4.000
Ρωμανέλης Ιωάννης

3.000
Βαζίμας Ευσ. Σωτήριος
Μπούλτης Γ. Αντώνιος
Παυλίδης Ιωάννης

2.500
Αγγελιογιάννη — Ζήση Φρόσω
Μανδαλάς Μιλτιάδης
Τζαμπούρας Μ. Νικόλαος

2.000

Αδελφότητα Τριστένου
Βασδέκης Στέφανος
Βούρβος Νικόλαος
Γιαννακού Όλγα
Γκίκας Κων/νος
Θεοδοσίου Γ. Κων/νος
Καρατζάς Μιχαήλ
Κοινότητα Τσερίτσιανης
Λαμπρίδου Ρωζάνη
Μανδαλάς Κων/νος
Μπίμψη — Κόρμπου Μαριάνη
Πασπαλιάρης Φάνης
Πολυχρονιάδης Αρ. Νικόλαος

1.500

Γκιζά Δέσποινα
Ζερβοπούλου Αριστέα
Καντζιά Αθηνά
Κωνσταντίνου Αθ. Μιχαήλ
Πασχαλάρης Στ. Γεώργιος
Πεζοδρόμος Γεώργιος
Πριμηκίρη — Βενιράκη Ασπασία
Σαββοπούλου Ι. Ελπίδα
Σωτήρη Ελπίνηκη
Τσέτση Μαριάνη
Τσολάκης Θ. Εύδοξος
Τσορμπάτζης Αθανάσιος
Τσούλης Δημήτριος
Τσουμάνης Γεώργιος
Χρόνης Σταύρος

Ο ΑΥΤΟΜΑΤΟΣ

ΤΗΛΕΦΩΝΗΤΗΣ ΜΑΣ

Σας γνωρίζουμε ότι εγκαταστήσαμε στα γραφεία μας αυτόματον τηλεφωνητή με αριθμό 33.469 και υπερσυντελεστή (0651).

Μπορούν έτσι οι αναγνώστες, οι φίλοι και τα μέλη της Ιστορικής και Λαογραφικής Εταιρείας Ζαγορίου να απαντούν σε οιαδήποτε ώρα το μήνμά τους και θα τους απαντούμε είτε τηλεφωνικώς, είτε με την εφημερίδα μας.